

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskerens Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

**Kopier ved fotografering af
Magister J.C. Hansen's
håndskriftsamling
Landsarkivet Viborg
Arkiv: H 1 (7) – 1,2,3 og 5
uddrag ved
Ivar Kristoffersen**

Magister J.C. Hansen har efterladt sig en utrolig stor håndskriftsamling, og som er opbevaret på Landsarkivet i Viborg.

Jeg har vidst i mange år, at den eksisterede. På jagt efter et drab begået i Møgelthorum i 1703 blev jeg i april 2010 af arkivar Asbjørn Romvig Thomsen henvist til håndskriftsamlingen.

Det viste sig, at magister Hansen netop havde omtalt drabet – dog havde han ikke kildehenvisninger, men det bekymrer mig ikke, idet magisteren har ord for at være omhyggelig med sit arbejde.

Jeg var igennem 4 pakker, men håndskriftsamlingen omfatter mindst 15 pakker med tæt skrevne kladdehæfter. I pakke 3 (H1(7)-3) er han nået til omkring 1.030 sider – så hele samlingen omfatter et sted mellem 4-5.000 sider.

Jeg måtte hurtigt erkende, at magister Hansen havde skrevet utrolig meget, der havde relation til min egen slægt – men også til min ægtefælle Henny Dam's slægt.

I det følgende har jeg derfor valgt, at tage det med, som har relationer hertil.

Enkelte steder har jeg rettet hans bemærkninger, idet der siden han har nedskrevet sit er kommet bedre søgemuligheder i kirkebøger m.m. og som viser en anden afstamning.

På næste side er angivet en indholdsfortegnelse:

- * Magisterens nummerering, hvis den findes
- * Sidenummerering

Bølling, maj 2010

Ivar Kristoffersen

I 1941 har Søren Foged (Madsen) anmodet magister Hansen om at skrive Fogedgårdens (Ll. Thorumvej 8) historie. Dette er derfor medtaget her og der er omtalt udskiftningen af Lille Thorum og som var problematisk.

Indholdsfortegnelse:

Navn	J.C. Hansen´s Nummerering	Side
Christen Eskesen/Eschesen, Eskovgaard		4
* Dorthe Christensdatter og Hans Christensen fra Eskovgaard	129-133	6
Sahl-slægten, Ginding Herred i Ringkøbing Amt	192-196	11
Rævslægten i Thorum/Thorumgaard, Præstegårdsbakken 12	891-893	16
* Niels Andersen Ræv, Thorumgaard	893-897	18
Svend Mortensen, Thorum Vestergaard i Ll. Thorumvej 27	897-898	22
Anders Nielsen Ræv, Thorum Vestergaard i Lille Thorum	898-904	23
*Jacob Andersen Ræv, Pedersminde i Hinnerup, Fur Landevej 84	904-906	29
* Jens Jacobsen, Pedersminde i Hinnerup	906-907	30
* Jacob Jensen, Pedersminde i Hinnerup	908-908	32
Supplerende oplysninger fra Fuur-basen:		
Sønneren Jens Jacobsen oldebarn af Jacob Andersen Ræv		33
- Kirsten Aagaards forfædre, Ll. Thorumvej 15	909-912	34
Laurids Simonsen, Dalsgaard, Sdr. Thise, Sundsørevej 65	910-911	65
Jens Hansen, Aagaard i Lille Thorum, Ll. Thorumvej 15	912-912	37
Jens Laursen fra Nørre Thise – boende i Aagaard	913-917	38
* Jens Jensen, Aagaard, Storgaard, Ll. Thorumvej 27	918-920	43
- Anne Espersdatter/Espensdatter forfædre fra	921-925	46
Annexgaarden		
Laurs Pedersen, Thorum Præstegaard, Præstegårdsbakken 12	923-924	48
Esper Laursen, Thorum Præstegaard, Præstegårdsbakken 12	923-925	49
O.V. Knudsen´s mødrene slægt (Selde)	993-997	51
Floutruplinien: Maren Hansdatter´s forfædre	997-1003	56
Skrædderslægten fra Nørre Thise bl.a. videre til Hinnerup	1003-1007	61
Hans Pedersen, Floutrup	1000-1001	58
Niels Andersen, Hinnerupvej 1	1005-1006	63
Hans Nielsen, Hinnerupvej 1	1008-1007	64
Møjbæk/Modbæk (Familien Quist i/fra Øster Møjbæk)	1014-1030	66
Peder Pedersen Quist, Møgelthorumvej	1015-1016	68
Søren Mortensen, Møgelthorumvej	1016-1020	68
Morten Sørensen Quist, Møgelthorumvej	1020-1030	72
Lendum – Modbæk (Vester Møjbæk i Selde sogn)		83
Niels Mikkelsen, Vester Møjbæk, Lendum		85
Oluf Nielsen, Vester Møjbæk, Lendum		86
Peder Pedersen Quist, Øster Møjbæk/Over Møjbæk		90
Jeppe Pedersen Quist, Øster Møjbæk/Over Møjbæk		95
Mikkel Jacobsen, Vester Møjbæk, Lendum		98
Hinnerup-Torum-Kirkeby		101
Anders Pedersen Ræv, Hinnerup, (Fur Landevej 88), Hinn.		102
Fogedgårdens historie og udskiftningen i Lille Thorum		103
Udskiftningen af Lille Thorum		106

Herefter følger kopi af 2 løse sider, der har relation til slægten efter Christen Eskesen, Eskov.

Søsteren er Helvig Hansdatter gift med Christen Eskesen henholdsvis Peder/Per Sørensen, Eskovgaard. Der var ingen sidenummerering. Ved matriklen 1680 angives hartkorn til 13-0-0-0, mens det ved ny matrikel 1688 er reduceret til 9-7-2-1

Side 4

havde en Gæstes Gæstgæve, der var gift med Povel Kongsgaard
i Næstved, en formind og meget anset Mand
Kolvi, fødte sin Mand 4 Børn: Hans født 1693;
Dorthe, 1696; Søren, 1698 og Christian 1701.
Dorthe blev gift med Jens Eriksson i Næstved (se
førre Side og fulgnde, hvor under Priore Hans og Søren
oppe er omtalt). Christian blev Kåbmand i Nykøbing
per Moss.
Det gjættede kunde om Eskovskjæten og Kongsgaard-
skjæten at Sørensen næsten alle Gæster i disse og de fleste
Kåbmand eller ogsaa Skippere, der med deres
Skibe sejlede mellem Næstved og Limfjordskysten
eller endog kunde til Norge og Kåben have. 7
Skibe var der i de 18. Aarh. flere Kåbmand af
dette to Skjæter. De var meget ansete, og det kan
ogsaa bemærkes, at den rige Peder Esperkens
sidske Hustru var en Datter fra Kongsgaard i
Næstved, som hun altsaa var en Mand var
besværet med Eskovskjæten.
Kvad dens Omgang derhen i Tageren angaar,
som der vi ogsaa, at de kunde til de fornemste
Børn i Eskov blivne altid holdt omme Drenge
af Prestefrøen og kunde Fæderne og ogsaa
i Skole af Kongskaal fra Kjeldgaard, j. Søren
selv Læreren Hjelmholm og Friis.
Christen Eskesen døde 1703, 66 Aar gammel

og Aneel efter giftede Helvig Hansdatter med
 med en Peder Sørensen. I dette sit andre Bøtterske
 fide blev 4 Børn, af hvilke 2 ~~Sønner~~ Christen
 blev Kötmand i Skive, og en Datter Marie blev gift
 med sin Fættre Eske Poulsen Børggaard, der
 ogsaa var Kötmand i Skive. En anden Datter,
 Anne blev gift med en Kötmand i Nykøbing

Helvig Hansdatter døde 1748, 74 Aar gammel.

En Søn af ovennævnte ~~Helvig~~ Kötmand Christen Pedersen
 Eskov i Skive, Christen Christensen Eskov ved han,
 blev uddannet som Jurist. Det var ham, der som
 for ombudt (Side), blev sat til af Administrationen
 den rige Peder Esperusens Bo og kuyttede dette
 Hver til at kuyttede en stor Del af Peder Espe-
 rusens efterladte Rigdomme. Dette kom derlig til at
 gaa ind over Arvingerne i Eskovslegten, ~~at~~
 Peder Esperusens Hustris og Kongenslegten, altsaa
 Peder Esperusens Hustris parørende, medens
 Jokum Tøttrup for Kestrup vedde en Del
 for Peder Esperusens egne Bleg i Brønnum og
 omlygnede Sogne.

Om Gaarden Eskov kan bemærkes, at den
 ikke var indt i under noget Markfællesskabs
 med sine Naboer. Dette Forhold stilledes
 den Residens anderledes frit, end Tilfældet var
 med Selvsjeren Erik Pedersen Othung, der i Driftens
 værelse holdt frit med Othung Pappørens Bølsens?

Dorthe Christensdatter
Hans Christensen
Eskov

119.
 en blev Enkemand for anden Gang. Han giftes sig
 dog hurtig efter med Dorthe Christensdatter, en Datter
 af Peder Christen Eskesen i Eskov i Felde Foged.
 Hende fik han lov at beholde, og de fik en stor Børn-
 rulle:

Maren * 1717, gift 1736 med Jens Nielsen i Thy-
 berggaard.

Tingre * 1718, gift 1742 med Peder Lorenzen
 Nørby i Balling.

Helvig * 1720, gift 1747 med Poin Lauritzen
 i Jernget.

Christen * 1723, senere Peder i Bostrup.

Mette * 1725 død som Børn.

Sonne * 1728, gift 1748 med Hans Nielsen
 Hjørsgaard i Bostrup.

Jens * 1730, Gaardmand i Baylüm.

Jens Christen drikende "af Vaade" den 21.
 Febr. 1732. De nærmere Omstændigheder ved dette
 Ulykkes tilfælde er ukendt.

Dorthe Christensdatter sad Enke et Par Aar;
 saa giftede hun sig med Hedeboen paa Vinderup
 Jesper Christensen (fra Olby) og fik med ham en
 Søn, der blev kaldt Jens Christen Jespersen.

For hendes Børn af første Ægteskab søgtes
 Jesper Christensen at have været en god Støttesølle.
 I mest Fald søjede han for at paa sinnsom
 godt i Vej og Døtrene godt gifte.

1753 købte han af Hans Thomsen i Rostup 2 Gaarde med Samlet Hætkorn 6 Tdr. 6 Skpr. 1 Pth (Mælk. N: 6 og 1/2) og i dem blev Fledsminden Christen anbragt.

Leve Christensen opholder sig tyvenden paa Eskov hos ^{sin} Skuffader. En anden af Dødens Bødder kan der nok være Grund til at omtale. Han kendte Hans og var den altsatte af Christen Eschens Boin, et Par Aar ældre end Døden. Han har rimeligvis i sin Ungdom færet til Ls og har tjent mange Penge. Henimod 1740 giftede han sig med en Enke, der vist havde været gift 3 Gange før; hun kendte Thomsen Elemeur datter. Hans og Thomsen boede i Paris, hvor de havde en Gaard, og de fik en Poin, Christen. Thomsen har næppe været nogen blid Naturlig, for da Hans med hendes Villie solgte sin Gaard, blev hun saa ude af sig selv af Ræveri, at hun tandsagde Byen. Hun har sagtens truet med at brænde Byen af; men en saadan Trusel var i de Tider en saare færlig Ting. Thomsen blev anklaget for sin forræderlige Ord og blev dømt til livsvarigt Tugthuis.

Enten Thomsen nu har været god eller ond mod Hans Christensen, maa det have været et heftigt Pleg for ham og Poinen, at hun for denne Handels Skyld maatte i Tugthuset, saa meget mere som det i Almindelighed ikke alene betragtedes som betydeligt ulovligt eller i hvert Fald usædvanligt for en Mand at selge Ejendomme uden Hustruens Minde. Landsog-

131.
 Ligeis har baade han og Lommen haft trede Haar efter
 den Thitoxi; de har sikkert bygge det meste af Tidens
 part til Løs.

Da Haarni havde siddet i Viborg Tugt-hus i en
 halv Aars Tid, samt sin en skønne Dag og maade
 til Tholentem, hvor sin ansøgte om Tilstedelse for
 Retten af sin Skaf. Sin blev ogsaa bevaaret af Kom-
 gen, men end den udtrykkelige Betingelse, at hvis
 sin nogeninde satte sin Fod i Skive By, skulde
 sin øjeblikkelig uden videre igiendindsattes i Tugt-hu-
 set for Retten af sit Løs.

Om Hans Christensen eller Lommen har været end-
 verkende ved hendes Fugt fra Tugt-huset og været hende
 behjælpelig med Ansejningen vidtes ikke; min utankefuld
 er det ingenlunde. Da sin var bleven bevaaret lig-
 se han et lille Tuis til hende i Tharbo, som
 tilhorte Rektor Hof i Viborg. Men det var ikk. nok til,
 at hvor sin han eller Lommen er flyttet sammen med
 hende. Skönt han var bleven til Haars, tog han Toge
 til Løs. Oplysende om hans Haar et følgende Uddrag af
 en Opgivelse fra Trobmand Christen Haarsberg i Skive.

1762, den 8 Mai, byrde jeg ham (Hans Christensen)
 til at fare med vores Fartøj i Ryret til at forette
 Drenge Selve, og derfor skulde jeg give ham 16 Rd^{1/2}.
 Drenge (i: Trads) Selve blev altsaa den engang
 stalle Lommands Lod paa hans gamle Dage. Men det
 blev ogsaa hans sidste Toge. Han blev syg og end-

132.
 dig. Sine Højbøger og en Del Tøj og anden Gjensom, ved:
 Side han i en Tante og smatte dem til Eskov. Lige
 tyede han til sin Søster Dorthee Søn Jens Srich Jespersen
 i Næstved, og her endt han Pleje i sine sidste Dage.
 Jens Srich sendte Bred til Hjarbak efter hans Hustru
 Karen Clemensdatter, som ogsaa nærmede sig Næstved,
 inden Mandens Død. Hun maatte søgtes ad Posten
 til Falling, da hun jo ikke maatte komme til Skive.
 Hans Christensen døde 10 Mai 70 Aar g. og blev begra-
 vet paa Oddense Kirkegaard. Sønner Christen, der nu
 var 23 Aar, var ikke nærværende, han var ved Paa-
 sketid reist til Holland for der at søge Lykke. Han
 var nemlig, saa snart Faderen var kommen i
 Horn hos Jens Srich, bleit villet langz bort fra det
 Huse.

Hans Christensen var ikke kommen helt tom-
 hendet til Højtorvingen i Næstved. Han medførte et
 lille Egekeim, hvori han havde baade Guld- og
 Silversager og adde Penge smuden Papir og andre Lyksal-
 det var Resterne fra hans Velmagtsdage.

Ved Skiftet bort efter hans Begravelse paa Hø-
 ren Clemensdatter Lov et beholde de af Fællesbørns Ege-
 dele som hun har i Hjarbak, efter at de er sat til
 en vis Verdi. Tilsten paa Eskov bliver kendt, og
 der bliver i Næstved kaldet Niskum over Hans Chri-
 stensens Efterladenskaber. Skiftet blev han dog ikke
 skutte Bort, forinden der gøres det dømte Hø-
 ren

så at i Amsterdam er indhentet Fuldmagt fra Pommern,
 der benyttede sig af Jens Quackenspergers til at modtage
 og opbevare hans Rumpert. Dette gik først i Orden
 at Pæd. Sæ. senere, og der blev da - efter at Karen
 Eleonors datter var færdig, hvad der tilkommer hende, og
 Jens Erich var færdig med sine Betalinger for den af-
 Louis Thors og Pæd. og færdig godtgjort sine Udgifter til
 Begrevelsen og på anden Maade - tilbage til Pommern
 der blev på 27 Rd^{re}, som Jens Erich skal opbevare.
 Den eneste af Familien, som var at have været
 det til Stede og at have deltaget i Behandlingen
 af Skiftet, efter Hans Christensen, er hans Pøstle søn
 Christian Jensen af Bostup. NB: fra hansen er ligeledes
 hvide, som efter Pæd. fører sig til Gæsthusmesteren Pøstle
 Gæsthus i Røsting, Christian Jensen. 1723-1801.

Såret efter at Christian Jensen var kommen
 til Bostup (1754), blev han gift med Elle Olf-
 datter, en Datter af Olf Christensen i Vestergaard
 i Odense. Elle døde imidlertid i Juli 1755, og
 December samme Aar giftede Christian Jensen sig igen
 med Maren Anders datter af Refsgaard. Hun var en
 Datter af Anders Pedersen Røddgaard i Søndre
 Andrup, men opholdt sig hos sin Pøstle, der var
 gift med Mads Jensen i Refsgaard i Talling.
 Christian Jensen og Maren Anders datters Børn var:
Elle * 1756 - Anders * 1758.

Kasne f...
 (Lahlslygten)

En Kilometer Sydvest for Pahl By ligger der en Gaard, som kaldes Bülj. Den har i gamle Dage inden for Byfællesskabet og havde sin Jord for sig selv. Den hørte paa Preussiskekrigens Tid under Sktøberggaard. Her sad i Navne efter Thujen en Fæstet, som hed

Emvold Christensen.

Det er sandsynligt, at Emvold var i Familie med Præsten i Pahl Chr. Pedersen Northøst. I hvert Fald var det en meget nøje Forbindelse mellem Bülj og Præstegaarden. Præsten Chr. Northøst døde 1682 og efterfulgtes iembedet af en Lauritz Thyggesen, der var gift med hans Datter Karen Christens datter. Emvold boede i Bülj til omkring 1680, da flyttede han ind i en Gaard i Pahl By, som kaldtes Thirkegaard, fordi den tilhørte Pahl Thirke. Han havde flere Boin, både Døtre og Sønner, og nogle af de sidste fik Navn efter Gaarden Thirkegaard.

Lauris Pedersen 1650 - 1726.

Marion Emvolds datter 1656 - 1733.

Forinden Emvold flyttede fra Bülj, havde han i Aaret 1677 faaet en Datter, Marion, gift. Hendes Mand Lauris Pedersen, var fra Skole, Nord i Pahl Bygd. Lauris havde nogen Elgdt i Skole, vist hovedsagelig Fæstet

193.

i nogle Gaarde, som tilhørte Hospitalet i Ribe. Man har sikkert været en dygtig og energisk Kvinde. Ved Brylløpet valgte Pædren som Tekst for sin Brudetale Ordene: En klog og ulykkelig Kvinde er mere værd end Guld. Målig ligeså den en Fortælling af, at det ~~ikke~~ var Rigdom hos Familien i Bülby.

I de første Aar boede de Linge hos Marus Forældre, men da disse flyttede til Kirkegaard, fik Laurus Pedersen i Fæste en Gaard i Ryeboe i den østlige Del af Linge. Den lille By bestod kun af 3 Gaarde, hvoraf den ene var gået over til Kongen for resterende Skatter; den anden hørte under Ryeboe, og den tredje under Hospitalet i Ribe. Det var denne sidste Gaard, ~~hvor~~ Laurus fik en Halvpart af 1681. I den anden Halvdel sad en Fæstet Christian Eriksson, som var meget fattig. Alle Gaardene var i en uoverskuelig Forfatning, og Forholdene i Byen i det hele de mest uheldige. Den Gaard, der tilhørte Kongen, blev købt under Rytteriet; men kunde intet indse; alt var endnu i Forfald fra Svenskekrigens Tid; men det var Jod nok, Skat og Linge, Tude og Mønt til fælles Gædsning og anden uheldig for Byens Fæstet. - Den Del af Gaardens Bygninger, som Laurus Pedersen skulde have til Beboelse og Brug, var yderst ringe, og Tårne faldede ned, og den gamle Jod, der plejede at dyrkes, helt ind af Drift. Laurus Pedersen skulde desuden have 3 Aars fuldstændig Frihed

194.

for Landgilde og Afgifter; men saa skulde han til Lyng-
gæld istandsætte og opbygge de forfaldne Huuse. Det var
noget at seje for saa, og det set ind til, at Laurus
Pedersen var den rigtige Mand til at saa Inden i
Lagene.

Alleude, mens de boede i Bülj, var det kion-
men 3 Boin, og i Agerbæk kom der yderligere 7, alle
sammen Drenge. Det bandte dem den Ulykke, at et
af Boinne en Morgen fandtes kvalt i Dyserum i For-
aldrens Læng, en Hvideke, som dengang straffedes, og
et andet døde ogsaa som lille; men borte saae Drenge
voksende det op i Hjemmet i Agerbæk, og de blev dog-
teje Folk. Som Tidem gik, underlagde de sig det
meste af Agerbæk. Ryttergaardene der i Byen kom ved
Ryttergodsets Salg 1718 ind under Ertvadsgaard; den
fik en af dem Alder (d. yngre), i Fæste, mens den
yngste Thue, fik Faderens Fæstegaard, da denne døde
1726. Laurus Pedersen havde iøvrigt brugt den Frem-
gangsmaade at give Soinerne Part i Gaarden, efter-
haanden som de naaede en vis Alder. Den ene af-
løste da den anden som Jarthuset, efterhaanden som
de alde blev anbragt andetsteds. I 1712 er Soinen
Emvold hans Medfæster, og senere findes vi Thue i
sammen Stilling. Derved opnaaede Soinerne ret tid-
lig en vis Selvstændighed. Emvold blev gift om-
kring 1720 og fik en Fæstegaard i Lahl. Hans Hone,
Thorsten Thorsgaard hed huen, var en yndommelig

195

Therise. Hun havde Udlangsel, og naar den gub kunde
 rigtig, kunde hun ikke blive hjemme, men begav sig
 paa Vandring uden om i Landet - paa Maa og Faa -
 som det siges. Envold maatte da lade hende efter
 hende ad Rithus Veg for at finde hende og saa kunde
 de hjem igen. Han saar Naborsnes Vidnesbyrd for, at
 han er god ved hende, saa det er ikke hans Skyld,
 at hun stryket om. Det samme gentager sig oftere,
 og selv da de begge er naart op over 60 Aars Alderen,
 kommer Vandringstokten over hende, og hun maas hentes
 helt vrede ved Tholding.

Lauri Pedersens Pori Fredrik kom til Gammelgaard
 ved Skive. Her fortsattes hans Slegt gennem et Par Hundre-
 dende Aar lige ned til vor Tid med Navn, der gaaer
 ikkellid mellem Lauri ^{Fredrik} og Fredrik Laurson.

En anden Pori, Lauri, blev Pora og blev bosat
 i Breenstrup i Sahl Sogn. Det er sandsynligt, at Lauris
 Videre selv i sin Ungdom havde læst Pande-professoren,
 men han har næppe døret den i Sjælbæk.

Fruent Peder (d. yngre) og Thue blev en tredje Pora,
 gift med ~~Lauri~~ ^{Christens Datter fra G. Skovgaard (50 gamle Side)}
 Jens, bosiddende i Sjælbæk. Af de tre var Thue den,
 der blev mest bekendt og anset. Af hans Børn blev
 en Datter, Mette Thistene, gift med Jens Christensen
 Mørch i Tranedum Thisegaard. Hun blev Stammo-
 der til ikke saa paa velkendte Maud (b.l.a. Lidegaards-
 slægtens f. Ek. Peder Lidegaard, Bonding, Jens Møller Lid-
 gaard, Biondum osv.).

Thue blev gift med Kirsten Jensdatter fra Kærlyk 1724.

1916.

Endnu er tilbage at nævne Christen og Tiedt (d. alder),
det bygge kom til at bo i Nale. Om den første er
der egentlig intet at hente, og om Tiedt kuns forholds-
vis lidt.

Madsen Madsen Ensvoldens døde 1733, 77 Aar gl.

Tiedt Lauritsen 1678-1737.

Tiedt var den ældste af Laurits Tiedemans Sønner og blev
gift allerede 1703. Hvad hans Hustru hed, eller hvor
hun var fra, vides ikke. Tiedt fik det nævnte Sted
vi af Riks Hospitals Garde i Nale i Feste, og det sy-
ms antog at være hans Faders Fodgaard, som hans Faders
Fødsel og hundes Mads Jens Laurits indtil da havde haft
i Feste. Det var en af de største Gaarde i Byen,
5½ Tdr. Hartkorn.

Tiedt Lauritsens Mæddoms tid faldt i den Periode i
vores Lands Historie, der staar som den mest borte for vor
Bondestand. Thi vi ved, at han som Fader under Ho-
spitalet har været fri for Hæveri og fri for mange an-
de trykkelige Forhold, som Husemandenes Bondestand
te rube under. Han havde en Del Boin, hvis
Skabning er os ukendt. Thi et af dem, Datteren
Anna, fødte 1716, er af store Fortællinger for os.
Thi syms at have besiddet en god Del af Bøllstens-
dren Mads Ensvolds datters Dygtighed og Energi. Thi
blev gift og bosat i Nale 1735, alder i en Alder af
kun 19 Aar. Tiedt Lauritsen døde 1737.

Navnslægten i Torsum.

I Middelalderen, ja vel helt tilbage i Oldtiden, da Slægtsammenholdet var stærkt og betød saa uhyre meget for den enkelte, og da hele Samfundet og dens Retsvæsen var bygget op paa bestemte afgrænsede Bondeslægter, havde ogsaa hver af disse sit bestemte Kendingnavn, næsten altid et Dyrnavn. Men da Slægterne jo var mange, var Navnene paa saa godt som alle her i Landet kendte Dyr laget i Brug, hvad enten det var vilde eller tamme Dyr, store eller smaa, ja selv Stordyrs og Fiskes Navne var laget i Brug. Mange af disse Slægternavne er bevarede til den Dag i Dag, dog mest i Adelslægter, udgaalt af Bondestanden, men ogsaa hos almindelige Bønder kan de findes bevarede endnu, f. Eks. Ravn, Høj, Stær og mange flere. Men for et Par Hundrede Aar siden var disse Navne meget talrigere. Der blev paa et vist Tidrum indledet en Slags Udryddelseskrig mod dem, idet de ofte fejlagtigt betragtedes som Gjenavne, og man gik endog saa vidt, at det

892.

forbødes Præsterne at indføre dem i Kirkebøgerne. Man var efterhaanden mere og mere gaaet over til at benytte en Mandes Fødeby's Navn som Fleddingsnavn for ham, og i Stedet for Dyreenavne fik Stæderne nu Stednavne som Fleddingsnavne.

Men for et Par Hundrede Aar siden var som sagt endnu mange af de gamle Stædsnavne i Brug paa Landet, og en af Nordsallings mest anseede Bondeskejer var da Kærstæden. Der var fra den tidgaaet adskillige mere end almindelig anseede Mænd. I Slutningen af det 16' Aarh. levede i Fjerde Bonden Niels Pær. En Søn af ham blev Rektor i Viborg, og en Søn af ham igen var en af Christian den Fjedes Livlæger. Af Stæden var der tidligere tidgaaet en Palmetjeler samt Danmarks første Bogtrykker og en Broder til ham, der blev Biskop i Oslo, og Stæden fødte ogsaa senere baade Præster og Biskopper. Men i gamle Dage skulde jo lærde Folk studere i Udlandet, og naar de kom ind, over- satte de ofte dens Stædsnavne til paagældende fremmede Lands Sprog, saaledes den ovennævnte kongelige Livlæge, der havde studeret i Holland og der havde kaldt sig Foss (lysk Fuchs), der betyder Pær. Og da han kom hjem igen, beholdt han det fremmede

Navn Foss, saa det for Folk mindstags jo ikke er
saa let at regne ud, at hans Bedstefader var Niels
Ræv i Fjersk. — Men de danske Foss'er er, som vi
ser, altsaa af Rævslægten.

Opaa senere var der Bondesønner af Ræv-
slægten i Salting, der stüderede, saaledes f. Eks. Chri-
sten Jensen Ræv, der dog ikke drev det videre end
til at blive Logmedlem i Selde-Skole Pastorat, og
som for Resten ikke gjorde sin Slægt megen Ære,
idet Biskoppen, der var paa Visitation i Menighedens
Pastor skarp bebrejdede ham, at hans Skolebørn
var særdeles daarligt underviste og oplærte i dens
Christendom. Christen Ræv opgav sit Landende eller
blev muligvis afsat 1730.

Men saa var der paa den Tid ogsaa meget
andre Bønder af Slægten, f. Eks.

Niels Andersen Ræv og Hustru

Hustruen Andersdatter, 1646-1725,

i Torvinggaard.

Torvinggaard var paa ca. 16 Tdr. Harkboorn, men
var paa en Skæde en mærkelig Gaard, sammensat
af flere Bestandte og med flere Bygninger eller Herstæde.
Oprindelig havde den nok tilhørt en Storbondestygt,

men var sandsynligvis bleven frataget Skoglen, fordi denne havde stillet sig til Skipper Clement og havde kæmpet for Chr. II^s mod hans Fæller Chr. III^s. Denne sidste solgte nemlig 1544 Torvinggaard til den daværende Ejer af Fjngelgaard Herman Skeel, og just samme Aar solgte han en Del andre Gaarde, som var frataget Skipper Clements Tilhængere.

Torvinggaard bestod ikke alene af Bondegods, men en stor Del af dens Tilhørende var Jorder, som tilhørte Torving og Lelde Kirker. Nu var Reformatio-
nen jo dengang nylig indført, og ved den Højtid be-
møgtigede Kongen sig jo alle Kirkegods og Kirkerne med,
og begge Dels medlemmer at tilhøre Kongen, saa at han
Bots Salget til Herman Skeel medlemmer at være
Medjer af Torvinggaard, nemlig for den Dels Medkom-
mende, som tilhørte de to Kirker. Men 1647 solgte
han Lelde Kirke med Tiender og Gods til Ejeren af
Fjeldgaard. Nu blev der paa den Maade 3 Parshavere
i Gaarden. Fjeldgaardsmændene kom til at raade
over 2 Tdr. 4 Skpr. af den Hartkorn, og Fæsterne
skulde yde ham 10 1/2 Tdr. Byg samt 6 Skilling
aarlig. For Kongens Part skulde de aarlig bringe
1 1/2 Td. Byg. Men saa havde de rigtig nok detuden
noget Kirkejord i Fæste, som nok tilhørte Torving

Kirke, men ikke laa under Torvinggaard, og for dette betalte de særskilt. Til Herremændene paa Jüngelgaard skulde de aarlig give 6 ~~to~~ Smør, et Lwin, en Skovvoyn, et Fodenid 4: et Kreatur paa Foder), et Lave, en Gaas, 2 Høns, 4 Smør samt 4 Markes i Gæsterpenge.

Saaledes var Forholdene, da Niels Andersen (Bav omkring 1670) tiltraadte sit Fæste. Hans Medfæster i Gaarden hed Mellem Andersen og kunde for Navnets Skyld godt være hans Broder. Men da man ikke finder ham med Tilnavnet Bav, maa man smaaere antage, at han har været hans Svoger, nemlig Broder til Niels Bavs Hone Kirsten Andersdatter.

I Aaret 1687 solgte Kongen Torving Kirke med Tiender og Gods til Herremændene paa Jüngelgaard, saa Forholdene jo simplificerendes moget; men Fæsterne vedblev endnu i mange Aar at være 2 Herskaber.

At de 2 Fæstere i Torvinggaard har været Byens mest aarige Mand, er en Selvfølge. Ved Lidten af dem var de andre Fæstere i Mjølthorving Linnæfolk. Niels Bav var tilmed meget velhavende. Da der dengang jo hverken var Banker eller Spare-

kasser eller Pengeinstykker af nogen Slags, saa maatte
 Folk, der havde Kapital, i Regelen lade dem ligge
 i et Skrimpskufft paa Kisteboenden, eller aabringe
 dem i Tøb af Jordejendom. Men paa Grund af
 mange Forhold var der dengang meget sjelden Jord-
 ejendom at gaa til Kobs, særlig fordi Skæpsninge
 af dem, der ejede Jord, altid havde Forkøbsret.
 Niels Bær fik dog et Par Gaenge Penge aubragt paa
 den Maade. 1686 købte han Halvpart i en Gaard
 i Skinnerup paa 8 Tdr. 6 Skpr. Harkorn, og 1699
 købte han en Del Agre paa Viborg Nørremark.
 Men saa skete der et Uheld for Familien. I
 Aaret 1700 døde Maken Andersen, og Niels Bær fik
 om sig Medfester sin Son (eller maaske Svigersøn)
 Mordus Nielsen. Men denne, der jo nok har vaard
 lidt overmodig, kom (mistnok ved et fejltagelse) i
 Febrer 1703 i Slagsmaal med en ung Mand Jens
 Melsen, Son af Faderen Melsen Jensen i Højelsho-
 rum, og Sæden paa Skuden blev, at Mordus Nielsen
 slog Jens Melsen ihjel. Dennes Herskab, Verne Pars-
 berg paa Askjær, aulagde Drabsog mod Mordus
 Nielsen, og han blev doms skyldig 14 Januar 1704
 af Herredsfogden Povl Fabricius i Skive, om en La-
 gen gik til Landstinget og Højesteret. Mordus Nielsen

med Livet; men det blev dyrt; for der skulde jo be-
tales Maudeløst, og Niels Ræv maatte sælge sin Gaard
i Hinnerup for at klare Lagen.

Mortens Nielsen blev derefter flyttet fra Thorum-
gaard til Skovbygaard, der ogsaa hørte under Jernge-
gaard, og blev Fæster der.

Niels Andersens Ræv maa være død ca. 1712.
Naar hans Hustru Kirsten Andersdatter er død, vi-
des ikke.

Fæstet i Thorumgaard gik i arv til hans Dæ-
ter Lisbeth Nielsdatter og Swigerson Jens Jespersen.
Hans ældste Søn Anders Nielsen fik derimod en
Gaard i Fæste i Lille Thorum, som tilhørte Hospitalet
i Viborg.

**Lisbeth Nielsdatter er ikke datter af Niels
Andersen Ræv, men stammer fra Lendum.
Hun bliver trolovet 26. juni 1712 med
Jens Jespersen af Thorum**

Svend Mortensen. † 1704.

Kirsten. 1646-1725.

Hospitalet i Viborg ejede en Gaard i Lille Tho-
rum paa 8½ Tdr. Hartkorn. Paa den sad som Fæster
ved harkvindredeskiftet en forholdsvis gammel Mand
Svend Mortensen og hans meget yngre Kone Kirsten.
De havde en Datter, Maren, født 1675. Da Svend døde
1704, afstod Kirsten Fæstet til Datteren og Swigerson-
nen Anders Nielsen Ræv, Søn af Niels Ræv i Thorum =

Svend Mortensen var 1680 og 1688 fæster af Thorum Vestergaard i Lille Thorum. Hartkornet var 1680 angivet til 13-2-0-0, mens det 1688 efter ny matrikel var reduceret til 8-4-0-2.

898.

gaard, og denne fik Fæsterev fra Hospitalens mod at betale 8 10 Rdl. i Indfæstning. Fæsterev levede saa hos de unge til sin Død 1725.

Fæstet regnedes for meget fordelagtigt, og at det kunde komme i Glæde, skyldes maaske Fæsterev Niels Rævs gode Forbindelser i Viborg. Maaske har han endog haft en Del Skæft der. Rektorun Lehr. Ræv var ganske vist død, lidt før Niels Ræv blev født; men Efterkommene af ham kan jo godt have vedligeholdt Forbindelsen med Slægten i Salling, og naar Niels Ræv købte Jord paa Viborg Mark, byder dette ogsaa paa, at han har mere Fænder deroppe, da han jo ikke kan faa Nytte af sin Besiddelse der paa anden Maade end ved at leje eller forpaaite den ud. Iøvrigt arvede Anders Ræv denne Jord efter Fæsterev.

Anders Nielsen Ræv. 1678-1755.

gift 1°: Maren Iverdsdatter. 1675-1723.

" 2°: Sonne Mikelsdatter. 1699-1762.

Af Anders Rævs og Marius Børn kendes med Sikkerhed kun 2 Sønner: Jacob, født 1706, og Niels, født 1717. Der har været flere, men maaske er de døde som smaa.

At Familien har været velhavende, kan skønnes =

med deraf, at Anders Bær 1716 lod lave et stort
Løvbager med Bøyslavene A. N. S. R. og M. S. D. (Anders
N. Bær - Marus Svends Datter) indgraveret. At samme
overflodige Peuge i Løvbøj var jo dengang en meget
almindelig Peugeaneringelse.

I øvrigt indviede Anders Bær ogsaa sin Be-
drift. Der laa i Lille Thorum en mindre Gaard (ca.
2 1/2 Tdr. Hk.), som hørte under Østergaard; den for-
stede han 1721 og drev den sammen med sin egen
Fæstegaard, saa han nu havde næsten 11 Tdr. Hark-
korn.

Men saa døde hans Hone 1723. Anders var
ikke Tankemand ret længe; for godt et Par Maane-
der efter Marus Begravelse blev han Arbetet med
Anne Milskeisdatter fra Store Brokholm og snart ef-
ter gift.

Den tidligere ret store Brokholm Sø med sit
ikke ubetydelige Fiskeri, og hele den lave Strækning
Nord derfor - næsten helt op til Højelthorum - der
i gamle Dage bestod af vidtstrakte Maser, Fæde,
Fær og Ruge, som indgjorde dens sydvestlige Del af
Fjængel Søen, hørte forøvrigt under Esbjerg. Ude
i dette Terræn laa paa et Par opdyrkede Pletter
Gaardene Store og Lille Brokholm. Store Brokholm

900.

var en Ejendom paa op imod 10 Tdr. Harkboom, men havde i Plindringen af det 17' Aark. 4 Fæstere, allsaa hver med kin ca. 2 1/2 Tdr. En af disse Fæstere var Mikkel Andersen, Fader til Anne Mikhelsdatter, som blev Anders Røvs anden Hustru. Men man har aabenbart ikke beregnet Maudens Aarsætte efter Harkboomet, for efter de Forbindelser al domme, som han havde, maa han have boet til Egnens mere aaride Maud. Iøvrigt blev kort efter Aarkhundredskiftet de smaa Gaardsparter skaaet sammen to og to, saa de to Fæstere, der nu sad paa Gaarden, hver havde ca. 5 Tdr. Hk. Foruden Datterne Anne havde Mikkel Andersen mindst 2 Sønner Niels og Jens, af hvilke den første blev Faderens Efterfølger i Halvdelen af St. Brokholme, og den sidste fik en af Eshjers Gaarde i Højelthorup i Fald.

Anne Mikhelsdatter fødte sin Maud flere Børn, af hvilke dog enkelte døde som smaa. Her skal særlig nævnes Maren, født 1726, der senere blev gift med Fæstere i Præstens Amørgaard i Højelthorup, og som maa regnes med mellem Niels Jacobsens Hæmsødre, men herom senere.

De øvrige Børn var Mikkel, født 1728, Jens

Jens, Anders, Dorthe og Niels er ikke børn af Anders Nielsen Ræv,
men derimod af hans søn Jacob Andersen Ræv

901.

1741, Anders 1745, Dorthe 1747 og Niels 1753.

Anders Ræv døde 1755, 77 Aar g. I de 50 Aar, han havde siddet som Mand i Gaarden, havde ~~han~~ den første Ines Aar været nogenlunde gode; men saa kom Trispen efter den store nordiske Krigs Pløining. Trods alt, hvad han havde at staa imod med, gik det ned ad Bakke, dog ikke saadan, at han ikke kunde klare, hvad han skulde. Men den aarlige Fæsteaffgift, som han oprindeligt ydede i Korn og andre Naturalier, maatte han mere end en Gang have medsat, og det ledte med, at han efter Christenstoms aarlig skap med at give 6 Rdl^{er} til Østergaard samt 8 Rdl^{er}, 2 Mark og 4 Skilling til Hospitalet, hvad der jo ikke var meget af en saa stor Gaard. Til trods herfor maatte han en halv Ines Aar for sin Død sælge sine Jorder paa Viborg Nørremark, og med Pengene, han fik derfor, betale Gæld; og da Boet efter hans Død gjordes op, var der knapt nok til at dekke hans Forpligtelser, og Arv til Børnene blev da ingen af. Ja, der var end ikke Dækning til hans Søn Niels Nordemars efter hans hvide Marie Sneeds datter, 24 Rdl^{er}, som stadig havde indebalet i Boet. Niels var nu 38 Aar, havde allid gaaet

90r.

hjemme, og det var min Mening, at han skulde have Gaarden i Fæde efter sin Fader. Hans Skifter var Anne Mikkelzdatter, som havde Ret til at blive riddeude med Gaarden paa sin afdøde Mandes Fædelæve, fremsatte Pnske om, at Niels maatte gaa Gaarden; min vilde da fratræde. Subagelij er Sagde ogsaa gaaet i Orden efter hendes Pnske. Et Par Aar efter solgte Hospitalet Gaarden til en Jens Christ fra Møgelthorvm, som var bleven Skibmand i Skive og var meget velhavende. Han var rikkert paa en eller anden Maade i Familien med Anders Røvs og har vel med sit Skib bidraget til at gaa Sagente ordnet efter Anders Røvs Døt.

Iøvrigt havde Familien endnu nogle Skødsbarheder i Behold fra den gode Tid, bl.a. det foran omtalte Solvæger, og som andre kostbare Stykker nævnes ogsaa en rød Klædes Vest med 22 Solvknapper og et Bryllstykke med 12 smaa Solvknapper, foruden Tinsallerkener og Fade, som jo ogsaa dengang var kostbare Ting. Men alt i alt tilbød Pnskets Verdi sig kun til 212 Rd^{er}, og dette gav ikke nok til at klare Udgiftsposterne. Blandt disse sidste var jo f. Eks. en saa stor Post som Heste-

besætningen, der hørte til Gaarden og skulde følge den ved Afløsningen efter Fæstets Ophør. Efter Gaardens Forløb (heri medregnet den mindre Gaard, som hørte under Østergaard) skulde der afløses 10 Fæste til en Gennemsnitspris af 8 Rd^{er}, altsaa til en Verdi af 80 Rd^{er}, men Besætningen var i Øjeblikket kun 7 Fæste. Relativbesætningen, som tilhørte Fæstene selv, bestod af 7 Høer og 1 Kvie, 10 Stude, 4 Kalve, 5 Svin, 16 Faar og 1 Vædder.

Paa Bygningerne gøres der ogsaa en Del Udsettelse. Gaarden bestaar af Stuehus Nord i Gaarden, ca. 40 Alen lang, Lade Syd i Gaarden, et Stykke Lade samt Hestestald Vest i Gaarden, og Fæstehus, Ost i Gaarden.

Stuehuset var rummeligere og havde flere Værelser end Bondergaarde ellers havde paa den Tid. Indretningen lignede i det hele en Bondegaards Stuehus ved midt for egen Tid. Der var Storskue med Gæstekammer, Dagligstue, Lovestue, Spejdekammer, Malkestue, Høkke og Bryggers (vistsnok i øst), samt Forstue og Markkammer.

Efter at alt var blevet ordnet efter Anders Pavs Død, flyttede Anne Mikilsdatter til sin Fa-

milit i Store Brokholm. og døde den 1762, 63 Aar gammel.

Jacob Andersen Ræv. 1706-1754.

Else Jensdatter. 1709-1776.

I Hinnerup boede en Fæstebonde Jørgen Christensen, som havde en Gaard paa noget over 8 Tdr. Hartkorn i Fjeldsø fra Fjeldgaard. Jørgen betalte i flere Aar hverken kgl. Skatter eller Landgilde og lod derfor Gaardens Bygninger helt forfalde, saa Bonden blev at Fjeldgaards Ejers Herred Sjernholm sagde ham til Forvalter af Fæstet. Den gamle Herredsfoged Fabricius dømte da ogsaa Jørgen fra Gaarden (13/9-31), der straks blev bortfæstet til Jacob Andersen, Søn af Anders Ræv i Lille Thorum.

Den nye Fæstet skal have den Besætning, som Jørgen Christensen efterlader, og den indhøstede Avl, der betragtes som god. Besætningen er i Gjældelighed 3 gode dygtige Hopper og en noget ældre ditto med et godt Hvalf; 3 gode Køer og 2 gode løbne 3 Aars Kvier; 2 gode Stude i 4de og 3de Aar; 1 andet Aars Kvie; 1 ditto Studekalv; en Kviekalv; 6 Faar og Lam og 3 Gsue. Men da det er for lidt Besætning til en saa stor Gaard, skal Jacob Andersen desuden fra Fjeldgaard have 1 Aar Hestplej og 2 andet Aars gode Fehøveder. Sjern-

Ved hoverireglement forordningen 1769 blev fæstet i Hinnerup angivet som Jacob's enke og havde hartkorn 8-1-0-0. Der var intet hoveri til herremanden på Kieldgaard i Selde, men der blev betalt hoveripenge på 5 rdl og 32 skilling årligt.

906.

fik Lommen Jens Frederiksen paa den; dog kun saaledes, at han skulde overlage den efter hendes Død; indtil da, skulde han som en Søn og bro Tjenestekarl forblive hos hende". Der føjes i Frederiksen til, at "hans Børn skulde være nærmest til at gaa Gaarden i Fæste efter hane". Forholdet nærmere sig altsaa nu stærkt til at blive brøfæste. Jens kom ikke til at vente ret længe, inden han fik Gaarden. 1776 døde Else Jensdatter, næsten 67 Aar gammel.

Jacob og Elus ældste Søn, Mikkel, havde da allerede i 16 Aar været Mand i Vester Mørbæk.

Jens Jacobsen. 1739-1807.

Karen Jensdatter. 1745-1791.

Kort efter Moderens Død giftede Jens Jacobsen sig. Hans Hone, Karen Jensdatter, var Distrikts for Tøndering Sogn.

I Hinnerup laa en Gaard paa 8 Tdr. Hartkorn, som hørte under Hegnes. Paa denne havde der i ældre Tid siddet Mand af Bøvstogken. Nu var den bleven delvis oplost i mindre Parceller, og Jens Jacobsen fik af den 1 Tdr. Hartkorn i Fæste, saa han nu havde godt 9 Tdr. at drive. Men der skulde ikke gaa lang Tid, inden han fra Fæsten blev Selvsjov.

1786 købte han sin Fæstgaard af Sjernholm fra Bjeldgaard for 1354 Rdl^{er}, og 2 Aar senere købte han den fæstede Id. Hærbroen fra Kjøbenhavn, og endelig 1802 købte han sin Gaards Kongebænde for 265 Rdl^{er}.

I Ægteskabet med Karen Jensdatter kom der flere Børn: Jacob 1779; Jens 1782; og Niels 1784. Men saa døde Karen 1791, kun 45 Aar gammel, og Jens Jacobsen giftede sig da et halvt Aar efter med en hollandske Lisbeth Jensdatter. Hendes afdøde Mand Jens Jenssen Thy havde ejet Fjerdeparten af den saakaldte Forsydggaard i Hinnerup, den Gaard, hvorfra Forsydsbyens Stammerede, og som var paa ca. 9 Id. Hærbroen. Nu fik Jens Jacobsen altsaa denne Fjerdepart med sin anden Hustru, men solgte den igen 1798 for 300 Rdl^{er}.

1799 døde Lisbeth; men Jens Jacobsen levede endnu i 8 Aar; idet han først døde 1807, 68 Aar gammel.

Af de 3 Sønner var den yngste, Niels, død som Børn, saa der kun var de 3 Brødre Jacob og Jens til at arve Gaarden. Jacob blev dog straks Eneejer af den, idet Jens solgte sin Halvpart af den til ham for 300 Rdl^{er}.

Jacob Jensen. 1779-1837.

Kirsten Jensdatter Aagaard. 1784-1867.

Stort efter at man bleven smeejer har Jacob Jensen giftet sig med Kirsten Aagaard, Datter af Jens Aagaard, tidligere Lille Thorum, men nu i Vestergaard i Skovby, Grindstedens Sogn.

Jacob og Kirsten fik en stor Bøineflokk. Kirsten fødte mindst et Duesin, hvoraf dog et Par Skykkes døde som små. De, der voksede op, var Jens, født 1810; Karen 1811; Niels 1812; Anne 1813; Salisa-
helt 1815; Suders 1817; Jens 1818; Niels Aagaard 1820; Jens Christian 1823 og Gjertrud Marie 1823.

Jacob Jensen døde 1837, 58 Aar gammel. Kirsten Aagaard sad som Bøike med Gaarden i mange Aar, indtil hun endelig overdrog den til Sønner Suders og gik paa Aftage hos ham. Hun døde 1867, 83 Aar gammel, efter 30 Aars Bøikestand.

Med Gaardens Hartboorn skete der med den nye Metrikisering 1844 stor Forandring. Indtil da havde den været for 9 Tdr. 1 Skpr.; nu blev den pludselig nedsat til 6 Tdr. 1 Skpr., hvad der jo betød, at dens kongelige Skatter blev nedsat med 33 pro Cent.

Fra Fuur-basen:**Mand: Jens Jacobsen****Født: 26 aug 1810 i Hinnerup****Døbt:** 1810 i hjemmet; fremst. 14 okt 1810 Thorum k.**Død:** 26 apr 1889 i Trye**Begravet:** i Dronninglund kirkegård**Stilling:** Gmd i Præstegaarde MNo 4 på Fuur**Hans far:** [Jacob Jensen](#)**Hans mor:** [Kierstine Jensdatter](#)

Gift 7 dec 1834 i Fur kirke [f1425]

Hustru: Inger Christensdatter [i6552]**Født:** 1803 i Debel**Døbt:** 21 mar 1803 i hjemmet; fremst. 27 mar 1803 Fur kirke**Konfirmeret:** 1818 i Fur kirke**Død:** 19 maj 1875 i Trye**Begravet:** i Dronninglund kirkegård**Hendes far:** [Christen Nielsen %Massen%](#)**Hendes mor:** [Birgithe Jensdatter](#)

Familien flytter marts 1846 til Vrejlev, Hjørring amt.

FT1850: Hjørring a, Børglum h, Jerslev s., Jens Jacobsen var møller. 4 børn og 4 tjenestefolk

FT1855: Aalborg a, Kær h, Sulsted s, Meilsted by: gaardmand – 4 børn hjemme, hustruen og en tjenstepige født på Fuur.

Før 1858 flytter de til Try i Dronninglund sogn, Hjørring amt.

FT1860: Gaardmand, hustru, 4 børn og 1 tjenstepige

Gravsten på Dronninglund kirkegård.

909.

Kirsten Aagaards Forfædre.

Paa Jængegaard Gods havde Frihedsbønderne fra ca. 1720 og i mere end en menneskealder et særdeles velmenende og behageligt Herkæde. Det var strenge Tider; men Jegren, Adelsmanden Jørgen Bille, havde ualmindelig Medfølelse med de fortrykte Bønder. Han indsendte til Regeringen en lang og meget indgaaende Ridderbrev for Frihedens Tilstand og bemærkede med blaa Blæk, at de ikke under den herskende Krise var i Stand til at opfylde deres Forpligtelser, og at de navnlig trykkes alt for stærkt af Skatter, og endelig, at Soldaterindskrivningen var dem en lidelig Plage. Regeringen laante ham for saa vidt Til, som Soldaterindskrivningen en Tid ophørte, men ellers opmaadede han intet for dem. Men paa sit eget Gods kunde han i hvert Fald deres Afgifter og ydede dem den Glæde, han kunde. Foruden Jængegaard ejede han et Par Herregaarde i Veedsyssel og holdt næsten stadig deroppe paa Sallinggaard ved Frederiks havn, og Godset i Salling bestyredes af hans Ridderbrev og Fuldmagtig Laurids Møller. Jørgen Bille døde 1736, men hans Prigerson og efter siges Grev Holchs lod stadig Laurids Møller regere hermede, til han døde

som en gammel Mand.

Som Herru er, saa følger hans Preinde. Man kan i de gamle Papirer finde Beviser paa hans Mildhed. Han var gift med en Datter af Præsten Højer i Fjnges, og man boede i en af dennes Annesgaarde, den gamle Præstegaard i Gredstrup. Der var dengang det ejendommelige Forhold i dette Pastorat, at Præsten havde 3 Gaarde, nemlig foruden Præstegaarden i Fjnges, hvor man selv boede, den nævnte Præstegaard i det nedlagte Gredstrup Sogn og desuden en Annesgaard i Møgelkrovn. Det er sket, som vi vil faa at se, faa stor Betydning for den Sag, vi her behandler.

Laurids Simonsen.

Under Fjngesgaard hørte en Del af Gaardene i Thise Sogn, deriblandt Dalsgaard i Sönder Thise, 4 Tdr. Harkkorn. Paa den sad Fæsteren Laurids Simonsen. Da han paa Grund af Alder ikke kunde magte Gaardene længere, fik hans Søn Henrik Lauridsen Fæstet paa den, i stedet af Laurids Møller 1741. Brevet lyder af Velvilje. For det første nedsettes den aarlige Fæstegift en Del, og dernæst fastsættes der: "Og paa det, at han kan komme des

bede i Brüg med Gaarden og i Fælledene svare, hvad du er borte, gives ham endnu efterfølgende Ting:
 „1) skal foruden Lade og Stald, denne Sommer er bygget af nye, worde opsat et Fæhus, og til Sommerdage Skuehuus medtaget og igen opbygget af nye. 2) gives ham til Besætning det gamle Skoppe, en sort Mærplæg, 2 Aar gammel og en Hestplæg 1 Aar gammel, en Kvi med Halv og en dito, som gaar ved Skove, samt 2 Skudevinger. Deruden til et Bæstes Indkøb og 2 Høes 34 Skilledaler. 3) en fæddommens ny Plow, 2 Idrækarer, Hjul og Tømmer til 2 Vogn af Bøg og saa meget jern, som til dens Binding efter Brüg behøves, samt til Hobler og Tømmerudviser; der til en ny Stole, Skænkiste og Kni og Harer, Skrav og Hjerer til en Vogn samt Højfæl til 2 Vogn. 4) til næste Foraarsad 2 1/2 Idr. Bøg og 4 Idr. Harer.“

Det maas have staet daarlige til i den gamle Lauri Simonsens Gaard, siden Tømmer ved sin Tilværelse skal have saa meget nyt og saa stor en Hjælp for at komme i Gang. Al maas have været i Forfald.

Men Lauri Simonsen havde flere Bøer, blandt andet en Lon fers. Og saa til ham strakte Lauris Møllers Velvilje sig; han kom til Sogaard i Lille Strø-

sim som Fæder.

Jens Hansen. 1683-1735.

(Navn ukendt). 1673-1757.

Aagaard i Lille Thorum var oprindelig en
Schreyerslags Gaard paa næsten 10 Tde. Hårdboon; men
den var nu havnet under Jørgelgaard. Paa den
sod der 2 Fædere, af hvilke Jens Hansen var den ene.
Han var nemlig kommen dertil ved at ægte en
Tante, for hans Fone var 10 Aar ældre end han.
De havde tilsammen 4 Børn, 2 Sønner og 2 Døtre; men
Sønnerne døde begge unge. Af Døtrene blev den æl-
ste, Dale, født 1709, gift med Jacob Andersen Kær
i Himmerup, og den anden, Kirsten, født 1717,
blev gift med Jens Hansens Efterfølger i Aagaard,
Jens Hansen, Søn af Lars Simonsen i Dalsgaard
i Thise.

Jens Hansen døde 1735, kun 52 Aar gam-
mel. Hans Tante, hvis Navn ikke kendes, levede i
mange Aar som Aftagetskone i Aagaard hos Dal-
ren og Snigersønnen. Hun døde først 1757, 84
Aar gammel.

Jens Laursen, Aagaard, Enghavegård, Ll. Thorumvej 15 – side 38

913.

Jens Laurén. 1709-1775.

Kirseus Jensdatter. 1717-

Ligesom med Broderen i Dalsgaard var det ogsaa her Lauréns Mølle, som indledte Fæstebrevet til Jens Laurén, og Vilkaarene, der fastsattes deri, er forholdsvis milde. Åarlig Afgift skal Jens indrede 2½ Tdr. Byg, 1 Tdr. Havre og 4½ Lisprind Smør samt i Penge 4 Mark 8 Skilling. Det er jo ikke meget af en Gaard paa ca. 5 Tdr. Markom. Men saa skal Jens Laurén gøre Hoveri til Jængesgaard. Man følger her den i disse Tider almindelige Fremgangsmaade til at lide Bygderne for Bønderne ved at nedsette Fæstegiften betydeligt og lade dem yde Restskatning derfor ved Arbejde. Paa den Maade kom en Mængde tidligere hovefri Bønder nu til at gøre Hoveri. Til at begynde med var de vist meget tilfredse med denne Ordning, men senere udviklede Hovereiet sig til den rene Trældom, fordi det var ubeskrænkede.

Ligesom Svigerfaderen Jens Laurén altid blev kaldet Jens Aagaard, fik Jens Laurén nu ogsaa dette Navn, og det nedarrivedes paa Kysterkommunerne som Slegtsnavn.

Jens Laurén og Kirseus fik en stor Bømflokk, hvor-

af dog kun 2 Løimer og 3 Døtre maade den voksne Alder.
 Det var Niels, født 1740; Jens 1745; Maren 1747; Dorthe
 1754 og Helle, født 1758. Den ældste Datter, Maren,
 blev gift med en Fæstegaardmand Jens Pedersen i hel-
 le Thorum; de to andre Skæbne ukendte. Om Løi-
 merne vil der senere bliive fortalt.

Om Gaarden selv kan oplyses følgende. Den
 del af den, som Jens Laurus havde i Brüg, laa
 i 3 Længer, Stuehus, Kade og Skald. Stuerne var meget
 smalle, men til Gjengæld Lange, henholdsvis 54, 60 og
 63 Aln. I Stuehuset havde Familien kun 3 Rum,
 som kaldtes Stagers (Fræmmers), forreste Stue og Dag-
 ligestue. Stageret var Koksken og Byggers i eet. Her
 var Ildstedet, hvor Maden lavedes, Opvaskedecken
 og Bagesovnen. Forreste Stue var et Plags Forraads-
 kammer, hvor alt muligt opbevarede, baade Redska-
 ber og Madvarer, og her stod ogsaa en Stue. Daglig-
 stuen var det egentlige Opholdsrum, baade Dag og
 Nat. Her var der 2 Alkovseuge. Men et Fjenskridd
 fra tidligere kan noteres; der var Kalkelovn i Stuen
 og Skorsten ovenud af Taget, ligesom der ogsaa var
 Loft over Stuen. Tidligere havde Ildstedet været inde
 i Stuen, indet Loft, og Røgen traks ind gennem en
 Aabning (Lysen) i Skrimingen, der tidligere gav Lys

i Rømmet. Nu var der kommen Vindues til at give Lys; men for Resten herskede endnu mange Gledes de gamle Forhold.

Bohavet var meget karveligt og gaaballigt hos Jens Laurén i Aagaard; der var ingen Tegm til Velstand. Jens Laurén døde 1775, og alle Familiens Sjindede sauk Besætning baade inde og inde kunde ikke værdes til mere end 132 Ad^{de}. Men dette var laup fra Nilskræktigt til at dække de Krav, som Herremændene kunde stille til Boet. Der var Restancer af forskellig Lags, og den Hestebesætning, som skulde afleveres sammen med Gaarden ved Fæstets Ophør, var ikke futal til Gled, ligesom der ogsaa blev gjort forskellig Udsættelse med Hensyn til Bygningernes Vedtligeholdelse. Besætningen var 4 Heste og et Føl; men der skulde afleveres 5 stærke Heste til en Genrenspris af 16 Ad^{de}. Kreaturbesætningen, der var Jens Lauréns egen, bestod af 6 Stier og 2 Kvier, 4 Faar og 4 Lam samt 2 Svin; ja, og saa var der et Par Bistader i Haven; men Værdien af det alt sammen kunde ikke dække Galden til Herremændene.

Da Døtteren Kirsten Jesdatter blev spørgt, om hun vilde forblive ved Gaarden paa sin Mandes Fæstebrev, hvad hun havde Bes til, svarede hun nej.

Hun var for gammel og svag til at kunne med Gaarden.
 Hun vilde overlade Herrensanden alt, hvad hun havde, her-
 de ude og inde. Og saaledes blev det da. Hirsken drog
 fra Aagaard, hendes Fødegård, hilsynsfuldt inden at gik
 andet, end hvad hun stod og gik i. Hvor hun er
 draget hen, har ikke kunnet indfindes. I Jüngel-
 Thorum Lyng er hun ikke død; men hun har jo
 nok haft Gæst i densom, til hvem hun har kun-
 net drage. Mithias har hun søgt Tilflugt hos sin Mand
 Broder Henrik Laurson i Dalsgaard i Thise, der var
 hendes Lovværge og Formynder for hendes to yngste Døtre,
 Torste og Helle.

Maaske har Hirsken Jursdatter slet ikke været
 saa fattig, som hun gav det Udseende af. Meget ofte ske-
 de det dengang, ved en Mandes Dødsfald, at de efterladte
 omhyggelig skjulte de røde Penge for Skifteredten, som
 den afvorte havde været i Besiddelse af, og det kunde
 vedda ofte være betydelige Summer, som man fra den
 Maade stak til Side. Efter den Rolle, som hendes 2 Lov-
 ner, Niels og Jens Aagaard, senere kom til at spille, skulde
 de man merke her, at de fra Hjemmet havde, hvad
 man kunde kalde "skjulte Reserver", og at det ikke blot
 var Aagaardnavnet, de havde arvet hjemmefra. Men maaske
 ligesom kunde de jo ogsaa have giftet sig Formuen til.

Den aldte, Niels, havde stadig gaard hjemme hos For-
 aldrene i Sogaard og havde i Faderens Alderdom staaet for
 Sogerne. Til Hjælp ved Gaardens Drift havde han haft en
 Pænt og en Dreng. Nu efter Faderens Død er han sandsyn-
 ligvis kommen i Tjeneste hos Herregaarden paa Jüngel-
 gaard, Fr. Christgaard, og har der faaet en betruet Pælling.
 For de Lille Thorsens i Aarene 1782-88 indskiftedes af Jord-
 fallskattel, og flere Gaarde skulde indflyttes, og Herregaarde-
 ne paa Jüngelgaard, Raskjær og Kjeldgaard, som ejede de
 fleste Gaarde i Byen, solgte løs af dem, købte Niels Sa-
 gaard Halvdelen af Hegelund (ca. 8 Tdr. Harkkorn) af Lauge
 paa Raskjær, saavel et Par Gaarde, som tilhørte Christgaard
 paa Jüngelgaard (ialt ca. 12 Tdr. Harkkorn), og i Stedet for at
 flytte hver enkelt af disse Gaarde ind paa Markene slog
 han dem sammen til een Gaard og byggede Sogaardsholm,
 som han ganske naturligt gav Navn efter sig selv. At han
 kun har kunnet gøre dette ved Christgaards Hjælp, er klart,
 og denne var da ogsaa hans Pæstter, naar han gjorde større
 Handelen. Saaledes blev altsaa Sogaardsholm til, den var op-
 rindelig paa godt 20 Tdr. Harkkorn.

Niels Sogaard havde kun en halv Lnis Aar paa Sogaards-
 holm. 1799 skilte han den til Nublion og fik den solgt med god
 Fordel, at tilhørte til 1 Maj 1800. Derefter købte han Herregaarden
 Hessel i Louens Sogn og holdt der til sin Død 1807. Han blev
 67 Aar gammel.

Jens Jensen Aagaard. 1745 -
 Anne Caspersdatter. 1753 -

Medens Niels Aagaard saaledes arbejdede sig frem, saa Broderen Jens Aagaard heller ikke paa den lille Side. Ved Fredericus Dødt 1775 var han allerede bosat i Lille Thorum, uden at det dog har ladet sig fastslaa, hvilken Gaard eller anden Ejendom han boede i og havde i Brug. Men under Udskibningene af Faldskælens kom ogsaa han ind i Handelen med Herremændene om Udflugtergaarde, og han fik skabt sig en Ejendom i Thorums paa ca. 11 Tdr. Hartkorn, som fik Navnet, "Storgaard", vel for at betyde, at den var den største Bondegaard i Løgn. Naboløgnen Byberg havde jo fra gammel Tid paa samme Maade haft sin "Storgaard". Skødes paa den er indstødt ^{10/11} 1792. Vi kender ikke Prisen, som Jens Aagaard havde maattet give; men ligesom Broderen beholdt han kun denne Gaard en halv Tms. Aar og solgte den saa 1803 for 6.020 Rigsdaler til en Mand fra Bajlens, Jørgen Andersen. I Skedet for købte Jens Aagaard det følgende Aar en Gaard i Grinderslev Løgn, Vestergaard i Høiby, som tilhørte Herremændene Lech fra Eskjær. Gaarden var paa 5 Tdr. Hartkorn, og Jens Aagaard skulde forløbige have den i Fæste, til han fik afbetalt en vis Del af Høysesømmen. Endelig Skøde fik han 24/9 1808. At Jens Aagaard ikke straks betaler saa meget af

Protestimmen, at han med det samme kan gaa Skide, har
 nok haft sin særlige Grund. I Viborg foregik dengang saa
 godt som al stors Pengeomsættning, i Snapskrings-tiden
 (Juni Termin). Jens Aagaard var 1804 deroppe for at mod-
 tage Penge for Salget af Lørgaard, og han kom da i finsk
 Selskab. Han lod sig overtale til at laane en Mand i Ri-
 som, Anders Nielsen, 1000 Rdl^{er}, som denne skulde bringe
 til Udledning paa en Gaard paa 5 Tdr. Hærboon, han lige
 havde købt. Anders Nielsen fik Pengene af Jens Aagaard
 og udstedte derfor en Panteobligation i Gaarden med Be-
 sættning, Ind- og Udbo. Som Panteobligations-underskriver paa
 Obligationen de to Herremænd Bjørn paa Grundusløvboester
 og Hjermholen paa Bjeldgaard, de har aalembard været med-
 skikkende til, at Laanen kom i Skand.

Men da Jens Aagaard ganske kort efter købte Ve-
 stergaard i Skovby, manglede han selv Pengene til Udled-
 ning og maatte derfor foreløbig sidde som Fæder, men med
 Protektion paa Gaarden.

Anders Nielsen i Risom miste sig snart at være en
 meget upaalidelig Debitor. Han betalte ikke Renter og mis-
 lig holdt paa anden Vis sine Forpligtelser. Jens Aagaard maatte
 gaa Reddens Vej mod ham og fik 1808 Dom og Udby i Gaar-
 den, der blev stillet til Selskab. Jens Aagaard maatte selv
 lende den ind og fik den for 750 Rdl^{er}, skønt Anders Niels-

den 4 Aar for havde givet 1250 Rdl^{er} for den, og Prisen
 imidlertid i al Almindelighed var stegen. Men Jens Sa-
 gaard kom ved den Lejlighed til sit en Gaard til en af
 sine Sønner, Asper, hvorefter han overtog den for 600 Rdl^{er}.

Da denne Affare var overstaaet, fik Jens Sa-
 gaard sine Pengeager ordnede og fik endelig Skøde paa
 Vestergaard.

Jens Sagaard var 1777 bleven gift med Anna
 Espersdatter, Datter af Faderen i Prædiken Ammergaard
 i Højelshorums Asper Laursen. De fik 4 Børn: Tabe, født
 1779; Asper 1780; Jens 1782 og Tirskan, født 1784.
 Den sidste blev ca. 1810 gift med Jacob Jensen i Skinn-
 rups og blev Moder til Niels Sagaard Jacobsen, som var
 det ældste af deres mange Børn, der fik sin Moders, Tir-
 skan Sagaards, Plegesmann knyttet til sig. (Se foran
 Side 908).

Jens Sagaard og Anna Espersdatter maa begge va-
 re døde omkring 1812. Tiden har ikke bestemt kunnet
 fastslås, da Kirkebogen for Grindstedes Løgn mangler.

Det kan bemærkes, at Jens Sagaard i Dokumen-
 terne findes under mange Navne: Jens Jensen, Jens
 Laursen (efter Faderen), Jens Sagaard, Jens Storgaard, Jens
 Vestergaard, Jens Aagaard, Jens Sgaard, Jens Pedgaard
 (med en Misforstaaelse).

921.

Anna Espersdatters Forfædre.

Annexgården i Højelthorlum.

Den findes beskrevet en Beskrivelse af denne Gaard paa lidt for 1680. Denne Beskrivelse giver et godt Indblik i forskellige Forhold, saaledes som disse var i Følleskalds Tid, og som først ændredes ved Udskejsningene 1790. Gaarden er temmelig stor, lidt over 10 Tdr. Mark; men tiltrods for Kongens synes Forholdene i den temmelig elendige. Gaarden vist har den lidt meget i Preussens Tid en Pines Bar for, og dens Bygninger er endnu højst miserable, næsten faldende. Der er 3 Huse; et Stuehus paa 12 Fag, en Kæde paa 14 Fag og et Fæhus paa 6 Fag, og de ligger omkring en Gaardsplads, der i Omkreds er 270 Alen, hvilket viser, at den kunde have været omkring dobbelt saa meget Bygning paa Gaarden, for at der deraf kunde dannes en stillet Gaard. En Kædehave er der ved Gaarden paa 600 Kvadratalen. Den aarlige Fæstegift til Presten er 9 Tdr. Byg, et Pæne, 1 Fodenrod og 2 Has bygning. Men hvad der især falder i Øjnene er dens elendige Markforhold, der dog naturligvis ikke er værre for Annexgården end for de andre Gaarde i Byen. Dens dybde Ford, ca. 28 Tdr. Land, ligger spredt paa Bymarken paa 19 Forstel-

lige Steder. For at man kan danne sig et Begreb om de enkelte Stykkes Skønhed, angives de her kortelig, idet Angivelsen af dens Belysning udelades, og kun Skønheden anføres: 1 Td. - $\frac{1}{2}$ Td. - $1\frac{1}{2}$ Td. - 1 Td. - 2 Td. - 14 Skpr. - 1 Td. - 10 Skpr. - 6 Skpr. - $\frac{1}{2}$ Td. - 1 Td. - 10 Skpr. - 2 Td. - $1\frac{1}{2}$ Td. - 1 Td. - 10 Skpr. - $1\frac{1}{2}$ Td. - disse 17 Stykker paa Mjøllthorums Mark -; men dertil kommer saa 2 Stykker paa Lille Thorums Mark: 5 Td. og 2 Td. Land.

Den aarlige Udsæd angives at være 6 Td. Byg og deuffter Røg og Havre i Forhold dertil. (Pædskifter man antages at være det i gamle Dage almindelige: Byg - Røg - Havre - Havre).

Condridere anføres, at der ingen Hedebræudsul eller Høvejrgning er til Gaarde.

Fasterne paa den, Niels Olsen, døde i Armod ca. 1688. Samtidig kom der en ny Præst til Fjængel, Jens Holst, Presteson fra Nabosognet Thise og rimeligvis født i Gæsttrup Præstegaard, hvor Thisepræsterne dengang boede. Denne har været paa til Fæster eller Forpagter i Anmærgaarden i Thorum, videt ikke; men han har nok sikkert sig en dygtig Mand; for Jens Holst forstod sig godt paa Landvæsen og var meget interesseret deri. Han nyjedes ikke med Haldets to Præstegaarde, som hørte til Bumbedel, men købte dertil en Gaard i Mjøllthorum,

923.

som han dog fæstede sig til en ung Mand. Jens Holst efterfølges iembedet 1715 af Christian Høyer, og samtidig med han kom der en Fæstet eller Forpagter i Annexgaard: den, saa det ser sig ud, at Jens Holst lidelig havde drømt der selv. Den nye Mand var

Laurs Pedersen, 1678-1751,
gift med Anna Espersdatter, 1682-1757.

Hvor han var fra, kan ikke ses; men Anna var Datter af Esper Jensen, som havde en lille Fæstegaard paa knap 3 Tdr. Markom under Jørgelgaard og var nærmeste Nabo til Thorunggaard. Heides Søster Kirsten var gift med Niels Andersen Pavs Søn Norden Nielsen, hann, som paa Grund af Drabet blev flyttet til Hovbygaard, og heides Broder Jens Espersen var gift med Niels Pavs Datter hithelt og blev hans Efterfølger i Thorunggaard (Se foran Side 897). Som man ser, var de nye Folk i Annexgaarden var knyttet til Pavslyden, og disse Forhold skulde senere forsvindes.

1718 fødte Anna Trilleiger, to Dreng, der blev døbt Peder og Esper, opkaldt efter Farfar og Morfar.

Den Fæstet eller Forpagter i en Annexgaard havde den Fordel, at her kunde der ikke blive Tale om Koveri, højst maatte enkelte Kvinder for Præsten, og det kunde

924.
 gaa afte være af Betydning at staa i et mærk Forhold
 til Præstefamilien. I Annexgaarden havde Præsten et Af-
 holdelsesværelse, naar han om Søndagen eller til andre Ti-
 der kom til Thorum, og naturligtvis havde han ogsaa
 Stald der til sine Fæster. Lønnen og Døtre fra en Annex-
 gaard blev afte Tjenesefolk i Præstegaarden og barde derved
 sedvanlig meget mere Varnelse, end der ellers fandtes
 hos Bonderne. Derved ojedes til en Annexbondes Anseelse.

Pastor Højers døde 1724 og efterfulgtes af en Præ-
 ston fra Vilested, Jens Lovén; men efter dennes Død
 1741 blev en Søn af Højers Præst i Fjringel. Det er for-
 an ombalt, at en Datter af Højers - altsaa Lovén's til
 den yngre Højers - var gift med Oidefogden Laurids Møl-
 ler fra Fjringelgaard, og at det blev Møller, der kom
 til at have Indseende med Fæsterne i Annexgaard, si-
 ger sig selv, og derved kunde de sikkert være vel tjente.

Laurids Pedersen døde 1751, 72 Aar gammel og efter-
 fulgtes i Gaarden af sin Søn Esper. Hos ham boede
 Moderen Anna Esperdatter til sin Død 1757; hun blev
 75 Aar gammel.

Esper Laurén. 1718-1773.

Marie Andersdatter. 1726-1797.

Da Esper skulde søge sig en Hustru, gik han ikke

Esper Laursen, Thorum Præstegård, Præstegårdsbakken 12 - side 49

Esper Laursen's bror Peder Laursen blev fæster (1746-1760) af Tinggaard, Fur Landevej 69, Hinnerup

over hane efter Vard, men holdt sig til Familiens gamle
 Forbindelse, Røvslykke. I November 1752 blev han gift
 med Marie, Datter af Anders Røe i Hospitalets Gaard i
 Lille Thorsum (se foran Side 900). Hun fødte ham flere
 Børn, af hvilke dog nogle døde som smaa. Til den
 voksne Alder naaede Anna, født 1753; Lauris 1754; Helle
 1756 og Anders, født 1758. Af dem har vi her kun Inter=
 esse for Anna, der 1777 blev gift med Jens Jensen Sa=
 gaard i Skovgaard i Lille Thorsum og derved gennem sin
 Datter Kirsten blev Bedstemoder til Niels Sogaard Jacob=
 sen i Træsstrup.

Pæper Laurisen og Marie Røe oplevede at faa et
 myt Herskab, det vil siges en myt Præst i Jernget, idet
 den yngre Højre døde 1765. Hans Eftermand i Tæu=
 lered var Johan Pasmussen Skage, en Præstevir fra
 Indostrup ved Frederiksbund. Om dens Forhold til hane
 er intet bekendt. Pæper døde 1773, 55 Aar gammel.
 Marie derimod levede til 1797; hun blev næsten 71
 Aar gammel.

Først omkring Aar 1800 faldt Røvenavnet i
 denne Grek af Skagken bort. Man havde uheldigvis
 faaet den Opfattelse, at det var et Ogenavn.

993.

O. V. Knudsen's Mødrenes Slægt.
i Norddalling.

Frømanden Skjælden paa Norddalling.

I et Hus paa Gaden i Selde havde den gamle

(115AA) Christen Skredet, (1604-1683),
som i umiddelige Tider havde sin sit Haandværk
for Bønderne i Byen og Herstallet paa Tjeldgaard;
men 1683 døde han (beyr. 5/5). Hans Efterfølger
blev Sønner

(115A) Lars (Laurids) Christensen (1656-1709)
gift med Maren Christensdatter (1643-1727).

Lars havde i Fæste et Bøllsted i Selde By
paa godt 5 Skpr. Hørskov, som han drev ved Si-
den af Skredet, og da et lignende Bøllsted
ved Siden af hans blev ledigt, fik han ogsaa
det i Fæste, saa han havde 1 Td. 3 Skpr. Hør-
skov at drive. Da han døde 1709 (beyr. 2/7) be-
holdt hans enke hans oprindelige Fæstebod, me-
des hans Søn Christen, født 1686 (dødt 27/6) fik det
andet Sted i Fæste og fortsatte Faderens Haandværk.

994.

En Haandværker stod i gamle Dage i
Rang over en Fæstebonde, og her gav det nærmere For-
hold til Færskabet sig ogsaa Udslag i, at Lars
Skæder lod en af sine Døtre døbe med Navnet
Oliva (døbt 24/6 1683). Hans Christensdatter tjente,
da de 1682. (30/7) blev viede, hos Færskabet paa
Fjeldgaard. Hun døde 1727 (Aug. 5) 84 Aar gl.

(115) Christian Lauridsen (1686-1767)

(116) Christen Jensdatter (1679-1755)

Lars Skæders Søn Christen fortsætter Haand-
værket i 3' Generation, og han aulægges sig det fi-
nere Navn Christian Lauridsen i Stedet for hans
mere kendte Christen Larsen, der er hans Døte-
navn. 1712 fik han det ene af Faderens 2. Pølls-
steder og skal forinden at yde den aarlige Land-
gilde (Fæstegjælt) deraf forpligte sig til stadig
at barbere Færreanden (Færre Ljermholen),
maar han forlanger det. Der hvieler egentlig Flo-
veri paa Stedet; men det fritages han for mod
aarl. at betale 2 Rd^{ter}.

1709 17/6 var han bleven gift med Christen
Jensdatter, der var 7 Aar ældre end han, men
som nok ikke har været uden Formue, og rimel-

995.1

ligevis har hvin Jens hos Herstakul paa Sjæld-
gaard. Det mere Forhold til dette giver sig Ud-
slag i, at flere af dens Børn bliver holdt over
Dadlen af selv Friene paa Gaarden, og Fadder-
ne er dels Medlemmer af Herstakul og dels
Funktionærer paa Gaarden, Høst, Ladefoged, Gartner
o.s.v. samt den finere kvindelige Bejersing.

Christian Lauridsen blev da heller ikke
ret længe siddende i sit lille Bollsted, men fik
en Gaard godt 3 1/2 Td. Harkorn i Selde By i Fel-
de.

Christian og Kirsten fik mange Børn, og
om dens Dygtighed og Sædse kan man stikke,
naar man ser, hvilke Ullinger de senere kom
til at indtage. Her skal kun nævnes enkelte:
Anders (f. 1713) blev Gaardfader i Selde; Birgitte
(f. 1715) blev gift med en Gaardfester samme
Steds; Maren (f. 1724) blev gift med Mølleren i
Selde Mølle, og endelig Jens (født 25/4 1717), der
fortsætter den her behandlede Linie.

(57) Jens Christiansen (1717-1795)

(58) Maren Hansdatter (1730-1809).

Levns Forældre endnu var baade raske

996.

og søige, aersky Jens 1741 Faderens Fødselgaard med Forpligtelse til at underholde sine Fordere i Aften af deres Levetid, og det blev mange Aar. Hustruens Jussdatter døde 1755 (Augs. 24/8) og Christian Lauridsen 1767 (Augs. 28/6), husholdnings 76 og 81 Aar gamle.

Men skønt Jens saa tidlig havde overtaget Fødselgaarden, giftede han sig ikke, saa længe hans Moder levede og var i Hænde til stadig at forestaa Husholdningen. Det saadant Hensyn til Moderen tog de unge sædvanligt den gang. Forst da Moderen var i Graven, holdt Jens Bygges med sin uskæmte, Maren Hansdatter, Datter af Gaardpæster Hans Pedersen i Flønbjerg, 20' Søndag efter Trinitatis 1755.

Parrets første Datter Hirskens (dødt St. Hansdag 1757) blev det, som kom til at forestaa denne Husholdning, idet hun 6/8 1789 blev gift med Hans Vilhelm i Thorsum. Den anden Datter Anna Margrethe (f. 1760) blev gift med Anders Jesperen i Thorsum, og en 3' Bodil (f. 1763) blev gift med Mikkel Thomsen i Thorsum (alle 3 i Møgel Thorsum).

Jens og Maren havde et Par Sønner: Hans (f. 1758) og Christians (f. 1762) samt endnu en

x) Anna Margrethe blev Oldemoder hos den kendte Løge og Politiker Magnus Roselt, tidligere Villem, sin Eustorg.

997.

Datter Johanne (f. 1770). Hans overtog Fødegaardene
og blev Sogneprest i Lelde. Christian blev Skriver,
og Johanne hjalp ham ved Haandværket.

Som man kan se, kunde vedligeholde sig
den nye Forbindelse med Herregaarden ogsaa i
Jens og Marcus Tid. Ved Barmstads var altid
Gaardens finere Tjenestebestanden repræsenteret. Dette
kom maaske for en Del af, at Jens Christiansens
Gaard laa i Lelde Østerby og altsaa meget nær
ved Herregaarden; men Traditionen havde dog
vist i dette Tilfælde mest at sige.

Jens Christiansen døde 1795 (Ags. 15/3),
78 Aar. Hans Datter døde 1809 (Ags. 5/6),
80 Aar.

Floustrupliniens.

Martin Hansdatters Fødsel.

Gaardene i de 3 Byer i Lelde Sogn, Flou-
strup, Lendum og Lelde, var i hver By for sig li-
ge store, men der var den Forskel, at i Floustrup

var en Gaard hørn paa knap 5 Tdr. Hardskov; i
 Leudum var en Gaard godk 6 1/2 Td. og i Lelde lige
 ved 7 Tdr. I hver Gaard boede der altid 2 Fæste-
 re. Det var en Præmie, som var træffet for at
 stabilisere Arbejdet og da særlig Koveris, det vil
 sige Dykning af Herregaardens Marker, Til
 mange af de i en Gaard forefaldende Arbejder
 krævedes 2 stærke Hænder, f. Eks. til Pløjningen
 med de dengang brugte Fjælpløve, der blev
 trukket af 4 Heste. I hver enkelt Fæste havde
 hørn 2 Heste, saa de Hænder udsatte arbejdet sam-
 men ved Pløjningen. Og saaledes var Tilfældet
 ogsaa ved flere andre Arbejder, der udførtes
 med de meget ufuldkomne gammeldags Redskaber.

I en af Fløitrupgaardene boede der 2 Fæ-
 ster, begge af Navn Christen Pedersen. For at
 skelne dem fra hinanden kaldte man den ene
 gamle Chr. Pedersen og den anden unge Chr. Pe-
 deren. Det er den førstnævnte, der interesseres.

(113A) Gamle Christen Pedersen (1623-1694)

Vi ved ikke meget om ham. 1670 fødtes der
 ham en Søn Peder (dødt 28/8). Han havde ogsaa en
 Søn Jeppe, men denne døde 1685, 21 Aar gammel.

1694 døde han (kejr. 18/3).

999.

(113A) Peder Christensen (1670-1698).

(113B) Maren Christensdatter (1672-1744).

18/7 1697 blev Peder gift med Maren Christensdatter, og de fik 1698 en Søn Hans (døbt 5/6). Men forinden Hans kom til Verden, var Peder Christensen død (kejr. 10/3 1698). Maren var Datter af en Fæstlegaardmand i Floustrup:

(113BA) Christen Lorensen (1629-1681) og

(113BB) Mette Amüsdatter (- + 1677, kejr. 1/4).

Maren var født 1672 (døbt 16/6). Men da Moderen døde 1677, giftede Christen Lorensen sig allerede med Johanne Petersdatter, der ogsaa blev Marens Skuffeder, og da Christen Lorensen selv døde 1681 (kejr. 27/5), giftede Johanne Petersdatter sig med en Peder Hansen s. A. Maren havde ogsaa nu, 9 Aar gammel, baade Skuffeder og Skuffeder. Men i Peder Hansens og Johanness Ægteskab kom der ingen Børn, og da Maren blev gift med Peder Christensen (se ovenfor), forblev de boende i Gaarden hos Skuffederne. Da Peder døde, inden Hanses Fødsel, og Maren snart igen blev gift med en

1000.

Mand fra Grønnerup og flyttede derhen, forleden den lille Hans hos sin Moders Skjoldgaard i Floutrup, voksede op der og blev dens Arving, ligesom han ogsaa overtog Fæstegaarden efter sin Skjoldgaard.

Mann fødte i sin unge Afterskole i Grønnerup med Peder Jensen 4 Børn: 2 Sønner Christen og Jens, og 2 Døtre, der begge fik Navnet Johanne; den ene af disse sidste blev siden gift i Floutrup og kom til at bo ved Siden af sin Halvbroder Hans. Moderen Maren Christensdatter døde i Grønnerup 1744 (Augs. 8/10), 72 Aar gammel.

(113). Hans Pedersen (1698-1755).

(114). Bodil Jepsdatter (1697-1748).

1719 afstod Peder Hansen Fæstegaarden til Hans. Der var den Skjendommelighed ved denne Gaard, at den ikke som de andre havde 2 Fæstere. Hans Pedersen var altsaa Skjoldgaard af en Gaard paa ca. 5 Tdr. Harkbørn og stod folgelig noget over de andre Bønder i Byen. Gaarden var nemlig uenig med en Arvedeling indenfor Hærskabs Familie kommen bort fra Skjoldgaard, og Sjæren havde ingen Interesse i Høveringdelse og

1001.
 vilde derfor hellere have en end to Fæderne paa
 Gaarden. Saadan kunde Forholdet være i Christens
 Lovensens og den første Del af Peder Hansens Tid,
 men saa blev Gaarden købt tilbage til Kjeld-
 gaard, og Peder Hansen maatte igen underka-
 ste sig Haveripligt, men slap til Gengæld med
 en mindre Fæstlæggift.

Samtidig med Gaardens Overtagelse giftede
 Hans Pedersen sig med Bodil Jepsdatter (15/3 1719).
 Det har nok været paa høje Tid, for allerede 2
 Paaskedag samme Aar havde de en Søn Peder i
 Hinderup; men Drengen døde kort efter, og lig saa
 gik det med det næste Barn, en Datter Johanne.
 Vi ser, at disse 2 Børn er opkaldt efter Hans Peder-
 sens Plejeforældre. Men 1722 kom der en ny Peder
 (døbt 4/3), og 1724 en ny Johanne, som fik Lov at
 leve. Peder Hansen var iøvrigt død 1722. Se-
 men fødtes Johan, 1727; Marie, 1730 (døbt 20/11) og
Jeppe 1732 (døbt 27/12) og endelig Jens 1737 (døbt
 25/7).

Hans Pedersen døde 1755 (bejr. 2/2). Bodil
 Jepsdatter var allerede død 1748 (bejr. 16/6). Hun
 var en Datter af:

Datteren Johanne Hansdatter blev gift med Niels Andersen, Hinnerupvej 1

(114A). Jeppe Morsensen. (1656 - 1715) og
 (114B). Anna Christensdatter. (1669 - 1742)

1002.

(114AA). Jeppe's Fader Morten Nielsen (1604 - 1687) havde sammen med en anden Mand en Gaard i Feste i Selde, og efter Mortens Død overtog Søn-
 nen Jeppe hans Feste og giftede sig 1692 ^{13/III}
 med Anna Christensdatter. 1697 fødtes dens Datter Bodil (dødt 3/10), som senere blev gift med Hans Pedersen i Fløndrup. I Aaret 1700 fødtes Søn-
 nen Niels (dødt 3/3); 1703 Jens (dødt 29/4); 1709 Morten
 og 1712 Christen, som senere fik sin Faders Part af Gaarden i Feste, medens Søn-
 nen Niels fik en anden halv Gaard i Selde i Feste.

Jeppe Morsensen døde 1715, 59 Aar g. (begr. 24/2). Hans Datter Anna Christensdatter giftede sig 1717 med en Poul Knudsen og fødte sin anden
 Mand en Datter Karen, døbt Skærtorsdag 1719;
 hun var da lige 50 Aar gammel; men endnu i
 23 Aar levede hun, idet hun fødte blev begravet
 3' Juledag 1742. Hun var en Datter af

(114BA). Christen Nielsen (1629 - 1710)
 Fæstegaardmand i Leudum, en af de fæ

Ifølge Fuursamlingen er Morten Nielsen født på Fuur omkring 1605 og gift 2. gang med Johanne Nielsdatter født omkring 1621 på Fuur. Morten Nielsen var fæstegaardmand i Selde 2a.

1003.

Mand, der var Buefæder der i Byen af en Gaard
 paa lidt over $6\frac{1}{2}$ Id. Hardskorn og altsaa havde til
 de store Fælebonder. Han havde foruden Sanna en
 en Del Børn: Mikkel, født 1671; Maren 1673; Niels
 1676 og Hersline, født 1685 og gift 1708 med en
 Hans Nielsen, som fik hendes Fødegård i Feste.
 Christen Nielsen døde 1710 (Ager. 26/1) 81 Aar
 gammel.

Hans Pedersen og Bodil Jepsdatter i Flau-
 trup blev i dobbelt Forstand Tjup-tjupoldefædrene
 for det nulevende Skæplet, idet dette nedstammer
 både fra deres Datter Johanne, gift med Gaardfæder
Niels Pedersen i Skinnerup, og fra hendes Søster
Maren, gift med Gaardfæder Jens Christensen i
 Selde. Vi har foran behandlet sidstnævnte Skæp-
 linge og skal her give en Udsigt over Niels Peder-
 sens Afstamning.

Skrædderslægten fra Nørre Thise.

(III A) Niels Jepsen Skæder.
 I Nørre Thise levede der 1688 et Par Børn

1004.

Peder Jepsen og Niels Jepsen. Peder havde i Fa-
ste et Par Lundegaard, hver paa ca. 2 Tdr. Hars-
korn, det ligesom de övrige Gaarde i Byen havde
under Jüngelgaard, omend Niels havde i et
lille Hus, indtil kun havde $\frac{1}{2}$ Skp. Harskorn,
men övrigt erindrede han sig ved Skæderiet.
Begge föse de Tilnavnet Skæder, det viser, at de-
res Fødsel havde dreuet dette Haandværk. Vi
ved intet yderligere om dem, men Niels Jepsen
havde da i det mindste en Søn Anders, som
vi senere træffer under Navnet

(111) Anders Nielsen Skæder (f. ca. 1745)

som Gaardfører i Nørre Tise, idet han $\frac{30}{8}$ 1703
faar Fæstebrev fra Jüngelgaard paa en Gaard der
paa 2 Tdr. 7 Skp. Harskorn. Anders Skæder havde
i det mindste 2 Sønner, Ole og Niels . Den föst-
mænte fik $\frac{30}{12}$ 1748 Fæstebrev paa sin Fødegård,
Faderen, Anders Skæder havde da været død nogle
Aar; men Moderen levede endnu og havde efter
sin Mandes Død besiddet Gaarden.

Det kan antages, at Skæderfamilien i Nørre
Tise har staaet i saamme gode Forhold til Her-
skabet paa Jüngelgaard, som Skæderfamilien i

1005.
 Ulde stod i til Skerboalund paa Kjildgaard, for
 da Faedren paa en stor Gaard i Flimstrup, ca. 8
 Ide. Hartkorn, som hørte under Jüngelgaard, med
 Dem blev sat fra sit Fæste, fordi han havde
 misrøbet Gaarden og bragt den i Forfald, blev
 denne ved Fæstebrev af 16/1 1749 betralet til An-
 ders Thøgersens Søn

(55) Niels Andersen (1718-1784), der blev gift
 med (56) Johanne Hansdatter (1724-1768), Datter
 af Hans Pedersen i Flimstrup. Deres Bryllup stod
 8/12 1751.

Johanne fødte mange Børn, hvoraf der
 nogle døde som små. Følgende 5 maadede de
 voksne Alder: Hans, født 1753; Bordil 1756; Ma-
ren 1758; Anders 1759 og Berthe 1763.

1768 døde Johanne (kejr. 3. Juledag), og
 Niels Andersen giftede sig igen med en Haren Jens-
datter, der fødte ham et Par Børn, Jens og Johanne-
ne (født 1774 og 1779).

Niels Andersen døde 1784 (kejr. 10/11), 66 Aar
 gl., og hans Hustru Haren Jensdatter døde lige med
 Nytaar 1785. Hun blev kun 46 Aar gl.

Niels Andersen havde faaet den forsamlede

gaard drevet godt frem og var blivende en af
de "store Bønder" i Sognet. Ved hans Død var
allerede hans 2 ældste Døtre gift: Podib og Marie,
den første med Gaardmand Jens Pedersen i
Hinnerup og Marie med Gaardmand Loren Pe-
dersen i Skov i fjernt Sogn.

(27) Hans Nielsen (1753-1812).

(28) Kirsten Jensdatter (1757-1831).

Hort efter Ligningens Død fik Hans Fæ-
stebørn paa sin Fødegaard (16/3 1785). Han havde
i de sidste 6-7 Aar gaaet som Landsoldat for et
af Godsets Regter; det vil sige, han passede til
dejlige sit Brøjde hjemme i Gaarden; men hver
Søndag Kuffemiddag maatte han møde til Taber-
sits eller andre militære Præker paa Sognets Taber-
serplads, i Regelen en Plads umiddelbart ved
Kirken, idet Soldaternes Vaaben opbevarede i Kir-
kens Vaabenhus, som deraf fik sit Navn. Den
Gang hver Sommer maatte han deltage i større
Præker, hvortil Soldaterne fra et større Distrikt
samledes, og engang imellem afholdtes der ogsaa
endnu større samlede Præker, hvori flere Re-
gimenter deltog; de holdtes vistnok for denne

1007.

Del af Jyllands Vedkommende ved Horsens.

Da han nu var bleven selvstændig Mand, maatte han jo have sig en Hustru, og det er sandsynligt, at han dertil har faaet sin Hustru fra Felde, Jens Christiaans Datter Kirsten. De blev imidlertid enige om at gifte sig med hinanden; men der var den Hindring, at Egetræ mellem Løskudeboen dengang var forbudt. Imidlertid ansøgte de hos Kongen om Tilladelse til Egetræk og fik ogsaa den kongl. Bevilling dertil, saa de den 6. Aug. 1789 kunde holde Bryllup.

1014.

Møjbæk (Modbæk).

I det nordøstlige Fjorne af Sorøens Sogn, hvor nu Gaarden Neder Møjbæk ligger, laa i gamle Dage en meget stor Bondegaard (11½ Tdr. Hørskorn), Oster Møjbæk, som tilhørte Rektorembetet ved Viborg Latinskole. De skiftende Rektorer var altsaa Færskab for de i Gaarden boende Fæstere, havde samme Myndighed over dem som en Herremand eller over sine Fæstebønder, men disse havde dog den Fordel, at der her ikke kunde blive Tale om noget Haveri, og Rektorerne maaske vel ansages at have været et meget tumant Herskab at leve under, uden nogen Ridefoged eller Forpagter som Mellemled. Det er nok ikke uden Grund, at Bonden Jeppe Berg i Komædien "Erasmus Montanus" regner det til en Fordel at høre til "de Højleerdes Bønder". Den aarlige Landgilde var 9 Tdr. 6 Skpr. Bygg, 2 hispænd Linnør og 5 Rd. 2 Mark i Penge. - Gaarden havde Markfællesskab med Byen lille Sorø.

I Slutningen af det 17' Aarh. sad der paa Gaarden 3 Fæstere, hvoraf de 2: Poul Pedersen

og Peder Pedersen Quist vistnok var Brødre.

124 A. Peder Pedersen Quist 1648-1736.

124 B. Dorthe (?)

Hirsten Jepsdatter. 1652-1738.

Med Hensyn til Peder Quists Hustru hersker der nogen Usikkerhed. Man saavidt man kan skoi=ne, har han først været gift med en Dorthe, der er død ca. 1690, og derefter med Hirsten Jepsdatter af den meget anseede Fogedslægt i Himmerup, vistnok Datter af Jeppe Foged. Med Hensyn til Peder Quists Børn ved vi bedre Besked, idet det ses, at der kun har været 3 til at dele Arven efter ham, nemlig en Datter Marie (født 1681) og 2 Sønner Peder (født 1691) og Jeppe (født 1700). Gaanske vist ved vi, at der blev født ham flere Børn; men de man da var døde som smaa. De to Sønner blev begge senere Færdige i Peter Møjbak og blev ene om den store Gaard.

Saaend gennem den som gennem Datteren Ma=rie blev Peder Quist Høngader til en vist forgrent og anseet Slægt af Quister med Udøbere til mange Læder. Til hans Efterkommer hører f. Eks. den mangeaarige Rigs=daysmand i Skivekredsens Løven Engbye i Flein.

Peder Quist døde i Møjbak 1736, 88 Aar g., og

1016.

haus Finsen Kirken 1738; han blev 86. - Som et
 Merisum kan bemærkes, at Præsten ved hans Død i
 Kirkebogen kaldte ham gl. Jeppe i Stedet for gl. Peder

123. Søren Mortensen. 1661-1724.

124. Maren Pedersdatter Quist. 1681-1756.

Medens Livsregien for Brødrene Peder og Jeppe Quist
 gik saa lige ud, idet de blev Faderens Arvsfølgere som
 Fæstere i Ø. Møjsbæk, fik Maren Livsregien et ejen-
 dommeligt Forløb og legner hende som en i disse Tider
 helt usædvanlig dygtig og handletkraftig Kvinde.

I Møgelthorum saa en større Bondegaard (9/4 Tdr.
 Harkbom), som hørte under Fæstegaarden Pæstegaard. Den var
 tidligere bleven delt, saaledes at den nu bestod af 2
 selvstændige Gaarde; men disse Bygninger dannede stadig
 en Højs Trillinggaard. Paa den ene af disse boede en Fæ-
 ster Jens Pedersen, rimeligvis en Brøder til Peder Quist i
 Møjsbæk. I Aaret 1690 købte Jens Pedersen sin Fæstegaard
 til Pæstegaard, noget aldeles ualmindeligt i de Tider, og Gaar-
 den blev den første Pæstegaard i Møgelthorum. Men
 senere (1700) er Præsten i Jæmsøet Jens Mortensen Holst
 Arver af Gaarden, og nu kommer paa den som Fæstere un-
 der Præsten en Jeppe Maden Hjer, gift med Peder
 Quists Datter Maren fra Møjsbæk. 1706 faar de en

1017.

Datter, der blev kaldet Dorthe, rimeligvis efter Marus
afdøde Moder.

Men et Par Aar efter forsvandt Jeppe Madam,
somme Lovt fra Gaard og Huus og blev borte. Marus
maatte jo ridde og vade og kunde ikke gifte sig
med en anden, for i det mindste 3 Aar var gaard;
men hun synes da ogsaa straks at have giftet sig
med Loren Mordrum, en alder Paa midt i Fjere-
ne, som muligvis har været hendes Aulkaar forinden.

Der er ved denne Sag adskilligt myrskt,
som det vist nu er umuligt held at gaa Rede paa.
Det er muligt, at Loren Mordrum var Broder til
Presten, som jo ejede Gaarden. At Peder Aarst i
Højboke var Ven og nær Afgangsfalle med Presten,
er sikkert nok. Loren Mordrum havde næppe Stajt
blandt Bønderne i Loznet. Marus fødte han 3 Børn:
Morten 1711 (Ald. 12), Fiersten 1717 og Niels 1721.

Loren Mordrum døde 1724, 63 Aar gammel.

Men forinden var Presten Jens Mordrum Fødsel
død 1715, og Marus Fader, Peder Aarst i Højboke,
var blerum Hjer af Gaarden, havde muligvis købt
den af Prestens Dødslov, og kort efter (1746) rejser
han ind Domstolens Sag med Marus for 7 Aar ridde
lovbrønde foride Mand, Jeppe Madam Hjer, for at

1012.

for dens Oplyselse ophævet ved Dom. Det vil al-
 see sig, at da Marcus i sin Tid havde giftet
 sig med Lorens Mortensen, havde man forsonet den
 Formålens at gaa hendes første Oplyselse ophævet
 ad Rethus Vej, og skönt man inset havde hvi
 til Jeppe Tjæe i de mange Aar, var stadig den
 Ulykkelig til Lede, at han kunde komme tilbage
 og gøre sin Ret som Marcus Oplyselse gældende
 og bl.a. forde sin Part af, hvad Marcus ejede af
 Jordens Gods. Dette havde tidligere vel ikke været
 meget; men nu, da hun sad i en Lebringsgaard
 og var Udarving til den, naar Faderen Peder Christ
 Skole, forandrede Sagen betydeligt. Det man tra-
 se ved Pederens Jens Holst, der i sin Tid havde
 begaaet den Ulykkelig at agter sig Lorens Mortensen
 og Marcus, inden Skilsmissen fra den første Mand var
 i Orden, og Sagen havde senere ikke kunnet drages
 frem for ikke at bringe Pederen i Forlegenhed. Maa-
 ske af samme Grund har Pederen i en Aarsberet-
 ning ikke fort Tjæe, saa det virkelige Forhold nu
 ikke mere kan opklares. - Sporen er udslettet.

Efter Lorens Mortensen's Død kommer Marcus
 Energi og Dygtighed endnu stærkere frem.
 1727 blev en lille Gaard i Højelbrovum paa

1019.²
 lidt over 2 Td. Harkhorn fastledig. Den hørte under
 fængelgaard, og Maren gaae nu af Herrensanden der Ed-
 skelene paa den for en aarlig hændgilde af 3 Rd^l. Høen
 dines denne Gaard hield i Forbindelse med sin egen, saa
 huen nu har 6 Td. 6 Skpr. Harkhorn. Fastelæren er egen-
 dommeligt dermed, at Maren betingee sig, at hendes
 Børn ikke gaae ind under de Nylter, som ellers paa-
 kviler Fastboinders Børn. Hendes Lønner fritages ind-
 byrskeligt i Bæred for Kavnbaand og Soldaterjente, li-
 gesom det heller ikke kan lægges Koderi paa Ejendommen.
 Saaledes Fastevilkkaar kan huen se meget aenset Skrives
 opnaa.

Da Lønnene voksede til, sørgede huen ogsaa for dem.
 Den ene af de 2 Trillinggaarde hørte jo stadig under Pster-
 gard. Da den blev fastledig, fik huen endvidere, at Lønne
 Skotte fik den i Fæste, og hendes egen Halvdel bestaendes
 for Lønne Niels. De to Bødre kom altsaa til at bo i
 hver sin Del af Trillinggaardene, men Maren beholdt sin
 Del over dem, saa længe huen levede. I 1747 boer en
 Troværdig en stor Del af Troværdningerne i Salling. Me-
 ne Linn mistede med den Skjæbnehed 10 Høvedes, det vil
 sikkert sige over Halvdelen af Besættningen.

Først ved Faderen Peder Linn's Død 1736 var huen
 som Troværdig hueren Linn af sin Trediedel af Gaarden, men =

Morten Sørensen Quist – side 72

Peder Mikkelsen, Rybjerg – side 72

1020.3

deus hvedes 2 Bønder og senere deres Børns ejede de 2
Trediedele. Men som Skiden var duggang, dille man ikke
Arven, men blev ved at eje Gaarden i Fællesskab. Ma-
nen - og senere hvedes Børn - skulde aarlig yde de andre
Hæjninge en Afgift, der svandt til deres Part i Gaar-
den.

Maren Quist døde 1756, 75 Aar gammel, og først
de giftede begge Lømmere sig. Lømmen Kirsten var 1749
blev gift med Gaardpæster Niels Hansen i Lørdum.

(61.) Morten Lømmen Quist. 1712-1787.

(62.) Mette Pedersdatter. 1728-1794.

Den Fødsel, som Morten Quist tog sig, siges i Kirkebogen
at være fra Roslev. Det er himm imidlertid ikke født, men
ser vist man kan skimte var him født i Herboek i Ry-
bjerg Løgn som Datter af

(125) Peder Mikkelsen og

(126) Johanne Povlsdatter.

Herboek hørte for største Deel under Herregarden
Hegnet, der 1708 købtes af en Haptajn Dieckmann. Egnet
var duggang endnu ikke kommet sig efter Hæjningerne i
Lømmehøjtid 50 Aar før, og flere Gaarde var helt eller
halvojs øde. Til disse tilhørende Peder hørte en Gaard

1021.

paa 6 Tdr. 5 Saps. Hartboorn, der tilhørte Herremanden
 paa Haas. Men 1711 holdt Deichmann denne øde Gaard
 skulde nu skaffe Beboere til den. Han synes at have
 Anseet Folk fra Færø Ejød til sin øde Gaard og blandt
 dem en Peder Mikkelson, som man senere findes i Gaarden
 tillige med en Mikkel Hansen, omstændig Fader og Son. Peder
 giftede sig 1713 med en Thomas Porsdatter. De fik nogle
 Børn: Poul 1715, Anne 1723 og Mette 1728.

Men saa forvinderes Peder Mikkelson og hans Famili-
 en fra Gaarden, inden at det kan opdages, hvor de
 flygte hen. Datteren Mette findes vi dog senere i
 Aarhus, da hun bliver gift med Morsen Christ. Der
 Forældrenes videre Skæbne er intet fundet.

Den næste følgende Fæstelse om Morsen Christ
 og den om Herremand paa Fegnet er gengivet her,
 som den findes trykt i "Thurs Folkeblad" 12/11 1930.
 Det er ikke usandsynligt, at Thidum har drøjet sig
 om Herremandens Forhold til Mette Porsdatters
 Familie, der jo var stamstændne under Fegnet.
 Det kan antages, at Morsen har villet sige sig
 lidt af Sagen, der vedrørte hans tilkommende Fæstelse.
 Men noget Bævis herfor er ikke fundet.

1022.

Frautz Raützau de Benzou köbte 1736
Herregaarden Hlegnet i Tøndering Løgn i Salling. Han
synes at have været en kolerisk Færr og noget
læs paa Skænder, naar noget irriterede ham. Men
i undertiden maakte han jo ogsaa bøde for sin
Hsindethed, bl.a. da han gav Morten Cuiis en
kæssing.

Cuiisbrødre havde den Gang ikke saa faa
støtte Mænd derhenne i Nordsalling. De var dyg-
tige, havde i Almindelighed HandelsTalent og var
af Færrændene eftertragtede som Fæstebønder.
Derfor kunde flere af dem stille Betingelser, naar
de oversog Fæstegaarde, f. Eks. at deres Sønner skulde
være frie for SoldaterTjeneste og Skovsbaand, saa de
havde Lov til at give sig under hvilken Færr, de
selv vilde. Derfor findes nu ogsaa Brødre som Fæste-
re under forskellige Færrænd. Morten Cuiis i Mo-
gelhorum boede under Pøtergaard; hans Broder Nils
under Fjængegaard. Peder Cuiis og Jeppe Cuiis sad
paa Pøter Møjskøb, der tilhørte Rættensmanden ved
Viborg Latinskole, og der var da ogsaa Cuiis' in-

der Hegnet. Pleyken holdt ogsaa godt sammen, hvad der stillede de enkelte meget. Herrensædene kunde de godt lide dem, fordi der med dem aldrig var Udværl med Restancer af Skatter og Landgilde, men paa den anden Side kunde de jo ogsaa være noget for selvfolende og selvrikke i deres Eftersæd, og det var Egenstakker, der ikke blev skattede efter. For-
lyeneste paa Herrensædernes Side.

Nu havde det, at Morsen Cuiet med flere gode Bønder ved Nyordelmissen 1746 havde Prinde paa Hegnet. Hvad de var der efter, har jeg ikke kunnet finde noget om. Men Forhandlingerne, der foretog sig inde i Gaarden, tog en mere og mere skridt Vending, og Uenlighedsmanden, der selvstændig var bleven brudt saavel over Morsens Selvrikkerhed som over hans Polvknapper i Vesten og Spaender baade ved Bælene og paa Skoen og hans paa høje Hareilds Hat, udførelse tilids Morsen med en Provi af "inbegremsme" End og Betegnelse og endte med at løfte sin Arm og lægge sin højre Haand med Voldsomhed paa Morsens venstre Skind, saa han var lig med at trinke, og den Hareilds tog Retning, efter Udbidningen.

Dermed var den Sædels forbi.

1024.

Det send i Nordens Skind, men endnu
 vare send det i hans Sind, at han var bleven
 saa traulyft begyndt i saa mange Vidners Anvæ-
 rke. Den Kamrats blev saulet op og miste sig dyd-
 skelt ingen Skode at have sagt; men Norden
 havde i Øjeblikket ikke rigtig Læs for Hallens hel-
 dige Skabne; han saulte hvidt paa at gaa sagt
 Havn over Herremanden og gaa den Skam væk
 af, der var aergaert ham. Nu var der lige Øj-
 til Opvejning at gaa til sin Stubbond paa Pster-
 gaard og lade ham gøre Klage over Østløjmanden.
 Paa sine egne Bønder havde en Herremand nok
 Lov til, men saa en anden var en Haan mod
 dem.

Men om var utydeligtvis Digeren af Pstergaard
 en iadelig Borger i Aarhus, der tilmed gik paa
 Gyverus Raad, hvis han paa dette Tidspunkt ikke
 allerede var død, saa Pstergaard i Øjeblikket fak-
 tisk tilhørte et Dødslev, der var under Realisation.

Under disse Forhold kunde Herren paa Fly-
 net vide sig noget mindre sikker for alvorlig Tilsid-
 fra den Side. Ganske vist var der en Ridefo-
 ged og Fuldmyndig paa Pstergaard, som i saadanne
 Tilfælde kunde handle paa Herrens Regne; men

1025.

i de sidste Aar før denne Begivenhed fandt Peder
 havde Pederfogdenne skrevet til bygmester, og Peder
 Bartholin, som havde Hillingus i Gjenlidsket, havde
 kun været der i gaa Maaneder og blivde mappe
 efter at gaa angrebet med Narks mod sin magtige
 Nabo, og saaledes stod da Morten Christ uden
 Forsvar eller Skotte til at opnaa Opreisning.

Om der virkelig ad den Vej er bleven fore-
 taget noget i Sagens Slige Straks, kan ikke opklares;
 men sikkert er det, at Morten pønsede paa Sags-
 anlæg, og det var nok, der eggede ham dertil.
 Blandt de ivrigste var den suspenderede Fogde-
 den i Tjørrup-Tøndering, Rasmus Bondo, der le-
 vede og opholdt sig i at opvække Christ og føre Pess-
 sagen. Han kom da ogsaa saa vidt med Morten
 Christ, at han fik Lov til at rejse og føre Sagen
 for ham, og han lod optage Tingsvidner af alle dem,
 der havde været til Pede i Høgnets Gaard og
 havde set Skerstøjsmanden give Morten den Gfa-
 tale Løsning. Saa kom Sagen for Herredsretten i
 Skive. De Treuzon, der var lovlig stævnet, mid-
 te ikke, og Herredsfogden Peder Dorehnus var da
 nok til at dømme ham efter Filagunns Paastand.
 Dommen, der blev afsagt 14 November 1746 - als-

1026.
 saa 3 Fjerdingsaar efter at Slaget var faldet - kom
 til at byde paa, at alle de Puzons "ubekrænne"
 Ord og Bestyrdninger mod Morten Christ kendtes
 døde og magtesløse; at han for Næve-Hing skal
 betale ham efter Loven trede Gauge 6 hord Solv
 og i Sagkostninger 5 Rde. samt 9 Mark og 12 Skil=
 ling til Pellen.

Nu skulde man jo tro, at den Sag dermed
 var færdig, men der var lang Vej igen.

Dommen blev forbyrdet for de Puzon, og han
 blev opfordret til at betale. Men nej, det var no=
 get, han slet ikke havde i Sind. De gode Folks,
 der vilde have noget af ham, skulde gaa hve at
 løbe hinen ind. Seede ham Pells Folk paa Hal=
 ren og gøre Udlay hos ham for Pengene lod sig ikke
 gøre. Han var Adelsmand og privilegeret. Der
 skulde se Landskingsdom til, iuden der var noget
 at gaa hos ham, og Udlay hos ham kunde kin
 foretages af to af hans Landsfæller, der specielt
 var udnævnte dertil af Landskingsretten, Ride=
 mand, kaldtes de.

Pasmus Bondo godtede sig. Det var meget for
 ham at komme til at gøre denne Sag for Lands=
 tinget. Skonning blev da ogsaa indtaget og Stav=
 tinget.

herredømmene Christen Degen og Pnied Lauritsen, bygge af Nissum By, mødte den 16. August paa Høgen for at forbyrde dem. Herredømmene modtog dem i Fortæen, hvor han plejede at give sine søndergængere Næder, og havde fornøjet Christen Degen hørte dem længe, til sidstige Skrivning op.

Lagen skulde for den 9. September, og Pasmus Bondo mødte med de fornødne Dokumenter og vilde lægge Lagen i Reste. Men Landskingsdommerne, der vel nok i Fortæen kendte Fyren, vilde ikke tillade den forløbne Degen at plaidere Lagen. - Herrens med ham!

Det var et svært Øble at lide i for Bondo. Men der var jo ikke noget at gøre ved den Ting. Lagen blev saa overgivet til en Viborgprokurator Fædder; en ny Skrivning blev indtaget, og med dem vilde de gamle Gæder Christen Jensen og Poul Skredder af Nissum paa Høgen. De hævdede sig til de Beuzons Tjusholderstue Anne Marie Nilsdatter; men hun kom saadan til at ryste paa Bænnen ved at høre, at det nu igen var en Skrivning, saa hun maatte seende Fokkepigens med i Hæren til de Beuzon for at melde de to Mand. "Lig til dem, lille Pæn", sagde ~~hun~~ til de Beuzon

Tigen, "at jeg ved god Beskeem", og det Prind brugte da Tigen, og saa var den Skrivning forbyndt.

Him kunde godt have føjet til: De svor maatte, at Frantz Rautzau de Beuzon vil møde for Rellen som en anden Forbynder og hvore paa Lulilaze og bede om godt Vejs - Hi!

Nej, de Beuzon møde ikke og lod ikke møde for sig. Landskiingsretten stadfæstede da Urdømmets dommen og idømte ham yderligere 8 Rd^l til Morsen Prind i Sagsomkostninger for Landskiingel og 3 Rd^l til Tingets Domhus.

Dommen faldt 6. December 1747.

Uden maatte Skrivningsmaendene Christen Degen og Niels Lørensen af Nissum til Fegnet for at forbynde Dommen. Herrensmaendene modtog dem som sædvanlig i Forstuen og - som Christen Degen skriver - "antvare selv Oplæsningen, Ord efter andet, og derhos sagde til os: "Det var godt, Bortlible"; Smilket vi bekræfte, saa sandt hjælpe os...

Ja, saa er denne Sag ikke forfulgt længere i de gamle Dokumenter. "Men" - vil man spørge - "betale han saa ikke?" - Nej, det svor jeg da ikke. Han har nok næret sig betale lige som tidligere. Landskiingel har saa maattet ind =

navne, "Ridevædd", to af hans Landsfæller, til at
 gøre Udby hos ham. De er nok bleven modtaget
 med et ordentligt Gjilde, og Overløjdsmand de Beau-
 zon har maaet sig og dem med en Beredning
 om Laanvæddes med Morten Qvist - og saa om-
 paar Gjildet har han betalt dem Skillingerne; -
 det nu naar tides op til beviindt Værdien af
 en Tinde Harkboon, - en ordentlig Pris for en hüs-
 ring.

Morten Qvist levede i alle 40 Aar efter
 at have gaaet sin Pøfjens, paa sin Fæstgaard
 i Højelovum. Han var ikke bleven saa rig
 ved Processen med Herren til Fegnet, at han
 kunde købe sine egne Lønner, Jeppe og Niels,
 ind af Havnstænder. Pøstgaard skiftede digen
 flere Gange og blev til sidst købt af Anders
 Qvistgaard. Han solgte 1786 Morten Qvists Fæ-
 stgaard med saukt ham selv og hans 2 Lønner
 til Chr. Lange paa Askjær. Sæst efter døde
 Morten, 75 Aar g.

Morten Qvist havde allerede før 1771 solgt
 sin Andepart i Fødegaarden (Selvejingsgaarden) til sin
 Broder Niels. Familiens økonomiske Forhold var ved
 hans Død vist ikke straalende, men dog heller ikke

1029.

1030
 helt kaarlige, og Anseelse var i Betælt. Familien
 havde haft Levejere i omkring 100 Aar, for anden Bon-
 den paa Sjælland blev Levejere, og det betød meget.
 Han efterlod sig 6 Børn: Maren, født 1756, gift med
 Gaardfører Christen Rindgaard i Jæmget; Dovche, født
 1758; Jeppe 1760, fik Fodegaarden; Niels 1762, opholdt
 sig ved Fodernes Død i Høbenhavn; Anna 1766, gift
 1801 med Gdr. Christen Nielsen i Thorsum, og
Hirshen, født 1770.

Mette Pedersdatter døde 1794, 66 Aar gammel.

Lendum - Modbæk.

Lendum By i Selde Sogn har- saa langt vi kender den tilbage - høit i under Kyeldgaard. Den havde den Egenomme lighed at den bestod af 8 niogagtigt lige store Gaarde, samt $\frac{1}{2}$ Gaard og 5 Husmandssteder. Allet syldden var ellers en Bygs Gaarde lige store. Vi kender det ellers her i Salling kun fra Vinde og Kraamp. Gaarden i Lendum var større end i de fleste andre Landsbyer, nemlig mere godt $6\frac{1}{2}$ Tds. Hartkorn, og der var syldden mere end een Fæster paa hvert af dem. Dette havde til Følge, at de Lendum Fæstebønder stod ret højt blandt deus Løndsfaller.

Syd- sidt til Vest - for Lendum ved Bækken Modbæk (?: Engbækken), der dannet Skellet med Lendum Sogn, ligger Gaarden Vester Modbæk (Møjbæk). Den hørte til Byen, for saa vidt som den havde Markfelleskab med Lendum, men den var betydeligt større end Byens Gaarde; den havde ~~over~~ over 9 Tds. Hartkorn. Den hørte ogsaa under Kyeldgaard.

De Herre, der i det 17. og 18. Aarhundrede sad paa Kyeldgaard og for en Del raadede over Fæstebøndernes Vel og Vel, var først et Par Jæller: Ove Jæll, der døde Aar 1600, og derefter hans Brodersøn Jens Jæll, † 1634. Derefter fik hans Svigersøn Jørgen Rosinkrantz Gaarden og havde den i 34 Aar, til

han 1668 solgte den til Dorte Dea, gift med
 Gregers Thrabbe. Hun overdrog den til sin Svigersin
 Bemt Dui, der døde 1699. Hans Søn Mandrup
 Dui solgte 1710 Thjeldgaard til Hestoi Stjernholm,
 der 1756 afstod den til sin Søn Rasmus Stjernholm.

Men end med disse Sjæle fik Bondeme vel
 at gøre med deres Ridefogder og Fogderene. Af disse
 sidste er der Grund til at nævne et Par Styk-
 ker fra Duiens Tid: Christian Tornem By, der døde
 paa Thjeldgaard 1687, 67 Aar-gl., og hans Broder
 Henrik Tornem By, der, da han trak sig tilbage fra
 Fogderembedet paa Thjeldgaard, købte Juelgaard i
 Kryberg og der byggede en stor Flovedbygning, som
 der gik By af. De var Brodre til Røddingpræsten
 Peder Tornem By, bekendt fra Skiden om Præstval-
 get i Hem 1643-45, og de var Sønner af Præsten,
 Jørn Olufsen i By ved Skanderborg, som var født
 i Gammelgaard ved Skive.

Sjæle kan der være Grund til at nævne Fri-
 derik Stjernholms Fri, Marie Overgaard, og hendes Datter
 af første Lyteskab med Amtsforsalter Vinterberg i Skive,
 Lüttemulle Vinterberg. De kom utvilsomt meget ud
 blandt Fastebønderne og har begge holdt et Utal
 af dens Børn over Daaben. Dette vidner jo om
 et godt og patriarkalt Forhold mellem Herkabe
 og Fastebønder, saa man saa slutte, at disse har
 haft det forholdsvis godt under Thjeldgaard paa den Tid.

Niels Mikkelsen, Vester Møjbæk – side 85

Niels Mikkelsen 1602 - 1674 (126 1A)

Kirstine Christensdatter 1596 - 1674.

I Forsummeren 1674 døde i Hensum med lige en Vlaands Mellemrum det gamle Ektepar Niels Mikkelsen og hans Hone Kirstine, han 72 og hun 78 Aar gammel. De har sandsynligvis lige fra omkring 1625 været Fæstefolk i den Gaard, som nu dens Søn Christian Nielsen havde. Vi ved ellers intet om dem, uden hvad Danmarks Historie kan fortælle os; men den siger os da ogsaa, at det har været en besværet Tid, de har gennemlevet. I dens Ungdom faldt Plamærkekrigen. Bort efter at de havde giftet sig, kom Wallensteinkrigen med fjendtligt Indfald i Jylland med Hæren og Plyndring. Saa kom i 1643-45 Torstenskrigen; atter fjendtligt Indfald; og endelig 1657-60 Karl Gustavskrigen med nye Plyndringer; - og saa derefter Svenskevoolds magts Indførelse. Dertil kom saa skiftende Herrer paa Hovedgaarden. Der har i dens Tid været nok til at vække og holde vaagen og temmelig mange Anledning til at falde i Døs og aandelig Svækkelse.

Christian Nielsen 1629 - 1710 (126 1)

Den Gaard, som Niels Mikkelsen sandsynligvis havde haft, og som nu hans Søn Christian var Fæstefolk af, ligger, saa vidt det kan skønnes, nordøst

og ostligt i Byen ved Vegen til Selde. Christen er bleven gift og har faaet Gaarden, saa har for Faderen dode. Hvad hans Hore hed, eller hvor hun var fra, er ikke funden; men hun var sikkert ikke født i Selde Løgn. De havde i det mindste 5 Børn: Anna, født 1669; Mikkel 1671; Maren 1673; Niels 1676, og Kristine 1685, en Del har efter de andre og opkaldt efter Bedstemoderen. Den Børnens Stedone vidste kun, at Mikkel fik Gaarden i Faste efter sin Fader, og Maren blev gift i en Kæbogaard. De andre kendes der intet til. Christen Nielsen dode 1710, 81 Aar gammel.

Oluf Nielsen . † 1725 . (125)

Maren Christensdatter . 1673 - 1736 .

Hun 22 Aar gammel blev Maren gift med Oluf Nielsen . Han var næppe født i Selde Løgn, men andet Steds paa Nyeldgaards Gods, og vi fik ham i Faste en Gaard i Lendume, omtrent midt i Byen . Han skulde give i Landgilde aarlig af dens 6 1/2 Tdr. Hartkorn 2 Tdr. Røg, 4 1/2 Tdr. Byg, 1 Has Lyng og 1 Gaas, og give Høveri til Nyeldgaard . Oluf og Mares Børn var Christian, født 1697, Inge 1698; Maren 1700 og Niels 1701 . Maren dode spad, og da der 1704 atter kom en Pige, blev hun etter døbt Maren, men dode ogsaa . 1706 gentyg det

samme sig. Det var aabenbart en Bedstemoder, der absolut skulde opkaldes; men det lykkedes ikke at beholde noget Børn med dette Navn i Liv.

1725 døde Oluf Nielsen, og Lønnen Niels, der da var 24 Aar gammel, fik Halvpart i Fæstegaarden. Moderen, Marren Christensdatter skulde beholde den anden Halvpart til sin Død.

De skal af Gaarden fremdeles give som middel og gode Kloveri, som fornøden kan være, ligesom de andre Ejendomme (v: Fæstene) her til Hvedgaard.

Vi ser her det dengang forholdsvis unge Børn fra Herredens Side, om det til at forlange saa meget Kloveri af Bondene, som de selv fandt fornøden til Hvedgaardens Drift, indført i et Fæstebrev.

Marren Christensdatter døde 1736, 63 Aar gammel. Niels fik da hele Gaarden, og først sin giftede han sig. Han hentede sin Hustru i Vester Skodbakke Kirsten Tversdatter.

Gaarden i Lønnen blev i Familien, til den blev selvsøgt, idet Niels Olufsen Løn Oluf fik den i Fæste 1774. Maaske har Slægten den endnu.

Det er iøvrigt Oluf Nielsen og Marren Christensdatters aldete Børn, Datteren Kirsten, der her interessere os mest. Hun blev holdt over Daaben af selve Præstebørnen Madam Pers (Præst i Selde var dengang Jakob Pers), og da hun blev gift, var det med en ung

Mand af Aristokratien i Peter Mødbak, noget af det fineste, Nordsalling havde at lye paa.

Peter Mødbak i Torum Løgn lød ved Bakken tæt Vest for det Sted, hvor Handvejen Syd fra Hensum Syd paa gaae over Mødbak. Det var en meget stor Bondegaard, 11 $\frac{1}{2}$ Tdr. Hartkorn, der havde Markfællesskab med Byen Lille Torum. Den havde lige fra Middelalderen af tilhørt Viborg Latin-skole, og Handgilden af den var en Del af Rektorens Løn. Samme Rektor var i enhver Henseende Herskab over Fæstene i Peter Mødbak, havde en Slags Politismyndighed over dem og Skiftent i Gaarden, naar nogen døde der, ganske som Herremændene over deres Fæstebønder, og det var ogsaa ham, der ved Fæstetildigbed bestemte, hvem de skulde have Gaarden i Fæste. Disse havde for deres Vedkommende den Fordel, at de var fri for Kæseri og vel i Regelen havde et meget trøstet Herskab, som de stod direkte i den uden nogen Ridsfoged eller Fogeder som Mellemlid. Det er nok ikke uden Grund, at Jeppe Berg i "Erasmus Montanus" regner det for en Fordel at høre til "de Højlandes Bønder". Handgilden af Gaarden var aarlig 9 Tdr. 6 Skpe. Byg, 2 Hespænd Smør og 5 Rdde 2 Mark i Penge. De Rektorer, der var Kasser over Peter Mødbak i den Periode, vi faar med at gøre, var Jens Reenberg 1691-1705; Niels Skov 1705-33; Jens Ostenfeldt 1733-44

og Peter Skiff 1744-64. Han solgte Gaarden til
Schuyt 1757.

Quintlegten, som under disse fire Rekter sad
som Faktore paa Peter Modbæk, var ikke knyttet til den-
ne Gaard alene, den var tværtimod ret udbredt over
det meste af Nordsalling. Medlemme af den, nærslegtede
med Quinterne i Modbæk, boede i Højelstrup, og
der var ligeledes Quinter i Floustrup i Selde Sogn.
De ældste vi kender af Modbæklinien, er

Magister Hansen streget resten af siden

Denne side er tilføjet senere som erstatning for det udstregede
 Peder Pedersen Quist, Øster Møjbæk/Over Møjbæk – side 90

Peder Pedersen Quist. 1648-1736. (123).
Hustru Jepsdatter. 1652-1738.

Med Hensyn til Peder Quists Hustru kendes der
 nogen Usikkerhed. Men saavidt man kan skimme, kan
 han først være gift med en Dorte, der er død ca. 1690,
 og derefter med Hustru Jepsdatter af den meget anseede
 Fogedslagt i Himmerup, udsat Datter af Jeppe Foged.
 Med Hensyn til Peder Quists Børn ved vi ved de Børn
 idet det ses, at der kun har været 3 til at dele Arven
 efter ham, nemlig en Datter Maren (*1681) og 2 Sønner
Peder (*1691) og Jeppe (*1700). Yderligere vist ved os, at der
 blev født ham flere Børn; men de maa da være døde
 som smaa. De to Sønner blev begge senere Fædrene i
 Øster Møjbæk og blev ene om den store Gaard.

Saa vel gennem disse som gennem Datteren Maren
 blev Peder Quist Stamfader til en vidt forgrenet og anseet
 Slægt af Quister med Udlobere til mange Læder. Til
 hans Efterkommere hører f. Eks. den mangeaarige
 dagmand i Skivekredsens Løven Hylde i Flem.

Peder Quist døde i Møjbæk 1736, 88 Aar gl.,
 hans Hustru Hustru 1738; hun blev 86. Som et
 kuriosum kan bemærkes, at Præsten ved hans Død i
 Kirkebogen kalder ham gl. Jeppe i Stedet for gl. Peder
der.

Sidste ord skal være "Gl. Peder"

~~1695 Christen og endelig i Aaret 1700 Sønnen Jeppe. Men desuden var der i det mindste et Par eldru Døtre, Maren og Anna, fødte, før de kom til Skodsbæk. Maren blev gift med Jeppe Mathias Thors i Torum. Men da de havde faaet et Par Børn, sendte han fra Hjem og Familie. I 7 Aar ventede Maren paa, at han skulde komme tilbage. Men da han ikke viste sig eller lod høre fra sig, gjorde hendes Fader Skindt til at faa dens Egetskab opløst, saa Maren kunde faa lov til at gifte sig med en anden. Han lod den bortsendte Jeppe Thors staae baade tilalling Herreds Ting og til Landsretting. Det er det sidste, vi hører til Peder Skindt; Medens Sagen stod paa, syntes han at være forsvunden (1716), rimeligvis død paa en Rejse; for han findes ikke begravet i Torum.~~

~~Datteren Anna blev gift i Himmerus med en Mand, der hed Christen Petersen.~~

Det blev Loinerne Peder og Jeppe, der nu blev Fæstere af S. Skodsbæk. Forlobig er det Peder, som maa tage Affære, da Jeppe endnu er for ung. Peder grundlagde Slatens Stod ved 1717, 24 Aar gammel, at gifte sig med Poul Thorsgaards Datter i Næstved Døtre. Hun havde nogle meget dygtige yngre Brødre, som, da de voksede til, gjorde en spæd Færing. De var Handelsfolk, Skippere og Trøbmænd, og to af dem, Eske Thorsgaard og Christen Thorsgaard, blev Trøbmænd

i Skive, den sidste endog en af Byens betydeligste.
 (Se Jubilæumsbogen om Skive). En tredje Broder, ~~Anders~~
~~Anders~~, ~~der~~ ~~Forretning~~ i Skive havde en Selvsgergaard
 i Næstved. Endnu en Broder, Anders, der Forret-
 ning i Skive. Døtters Søster Marum, blev gift med
 den rige Peder Espersen fra Brøndum, som en Tid
 var Godsejer i Midtsalling og senere købte Glomstrup
 med Gods paa Mors.

Men endvidere var Døtthe nærbeslyttet med Familien
 i Selvsgergaarden Eskov i Selde Sogn, idet Herren der
 var hendes Møder. Hun havde mange Fætre i Eskov,
 og flere af dem der Lømandskab og Trømandskab. Det-
 te Slægtskab fik stor Betydning for Familierne i Peter Mødbæk.
 Peder Quist og Døtthe havde et Par Sønner Jens
 og Paul, og et Par Døtre Døtthe og Kirsten. Peder Quist
 døde forholdsvis ung 1732, og hans Enke giftede sig igen
 med en Jens Christensen fra Finnevej. Jens kom
 til sine Møder i Skive og fandtes med dem til
 Paa og ved Handel, men Paul blev hjemme. Deres
 Søster Døtthe kom ogsaa til Skive og blev ^{der} gift
 med Trømanden Peder Floxer. En af deres Moders
 Fætre, Eske Christensen, havde paaet Eskov og var
 bleven gift med en Datter af Mølleren i Selde Møl-
 le, Sophie Nielsdatter. Eske døde 1759, og Jens Peder-
 sen Quist blev gift med hans Enke og blev saa-
 ledes Ejer af Eskov. Han maa allerede da have
 tjent sig nogle Penge; for han havde et Par Aar

forinden köbt et Par Gaarde. Han var paa dette
 Tids punkt 35 Aar gammel, havde Børgerskab i Skive
 som "Lydingsmand", men flytted nu til Eskov.
 I Møgeltorvm havde Viborg Hospital en Gaard
 paa 8 1/2 Tdr. Hartkorn; den købte Jens Christ
 1756 for 60 Rd^l pr. Tønde; ialt 512 Rd^l. Han
 lod dem selv Rektor seff 500 Rd^l for Peter Mod-
 bak, og Rektoren vilde gerne sælge, men skulde have
 Tilladelse dertil af Regeringen. Han got da Indstilling
 og begrundet sit Ansøg om at maatte afhænde
 Gaarden med, at Landgilden deraf: 9 Tdr. 6 Skpe. Byg,
 2 hispænd Lmør, kan han ikke udbringe i mere
 end 11-12 Rd^l. Dertil kommer saa Gaardens Pengesaf-
 gift: 5 Rd^l 2 Skak. Væle hans 2° aarlige Indtægt af
 Peter Modbak er folgelig kun 16-17 Rd^l. Men hvis
 han nu faar 500 Rd^l for Gaarden, og de bliver fast
 og sikkert anbragt til 4 Procent, saa faar han i
 hvert Fald 20 Rd^l om Aaret. Landviden forklarer han,
 "at Gaarden ligger paa et morsomt Sted, saa
 Tømmer og Vægge om Vinteren fordares af Vand". Der-
 til kommer, at naar Tømmer kommer til ham at in-
 deholde en Saldat paa Gaarden, vil hans Indtægt
 af den yderligere forringes.
 Regeringen gav det Svar, at Rektoren vel maatte
 afhænde Gaarden, men der skulde da afholdes Sub-
 stant over den; han maatte ikke sælge den i sine
 haanden.

Der blev da holdt Sukkelin, men der fremkom ikke højere Bød end 480 Rd^{re}. Jens Christ, der var til Stede, erklærede da højmodigt, at han skønt han jo nu saa, at han kunde faa Gaarden billigere, - dog vilde vedstaa sit tidligere Underhaandsbud, og give 500 Rd^{re}, "for ikke at fornæmme (v:skade) Rektoren." Han fik saa Skode paa Peter Modbak.

Men umiddelbart forinden havde Rektor Steff givet hans Broder Poul Christ Fæstebrev paa Halsdelen af Gaarden, som Stiffadsen Jens Lehnstensen frivillig vilde opstaa til ham. Jens Pedersen Christ blev saaledes Hærskab baade over sin Broder og sin Færbroder Jeppe Christ, der frimodig havde donnam Halsdelen af Peter Modbak i Fæste. Med Eskot som Hovedgaard sad Jens som en lille Godsbyr, der raadete over omkring 30 Tdr. Hærskorn.

Broderen Poul i Modbak fulgte i hans Fodspor; han købte Bondegaaarde i Lille Torum og navnlig i Næstved, hvor han erhvervede 4-5 Gaarde paa en Gang med 12-13 Tdr. Hærskorn. Naar de to Brødre saaledes kunde slaa sig op, saa skylledes det til Dels, at de flere Gange arvede betydelige Beløb efter Dødsringe. Saaledes døde dens Mostbroder Probmand Tørge Poulsen Haarsgaard og hans Hustru samtidig 1750 uden Livs arvinger. En anden Mostbroder Anders Haarsgaard i Skive døde ogsaa uden Børn, og endelig faldt der en

stor Lov til dem efter Peder Esperesen og deres
 Mester Maan, som heller ingen Boie havde. Da
 der var stædt Sammenthold i Sletten, kom den
 Lighed, der saaledes saaledes hos de to Brødre,
 ogsaa deres nærmeste Paarørende til gode, og da ik-
 ke mindet den anden Familie i G. Møjbæk, nem-
 lig

Jeppe Pedersen Quist 1700-1779. (61)
 Kirsten Eriksdatter 1697-1777.

~~Det var Rektoren Niels Skov, der efter Peder
 Jepsen Quists Død (1717) skulde afgøre, hvem der
 skulde have Peter Møjbæk i Fætte. Naturligvis har
 Familien forhandlet med ham derom, og skønt Jeppe
 da kun var 17 Aar gammel, er ~~det~~ ^{Del} belevet be-
 stemt, at Peder og ~~han~~ ^{Jeppe} skulde have hver sin Halv-
 part af Gaarden. 1721 mædtes Jeppe da ogsaa sideord-
 net med Broderen. De maatte allerede paa dette Tidspunkt
 have været temmelig velhavende; for 1725 købte de i Felles-
 skab en Gaard i lille Torum. Dette er saa meget
 mere paa-faldende, som den økonomiske Tilstand blandt Boni-
 dem var utvilsomt slet i disse Aar efter den store not-
 dicke Krig. Præsten i Druup - Tondering, Jens Vild-
 bryg, der havde samlet sig en Del Jordgodt i
 Nordsalling, var død 1721. Hans Søn Janmari Brant,
 solgte nu Tid efter anden en Gaard af dette Gods,
 naar kun var i Fremgang for Penge. Af kunde køb-
 te de den omtalte Gaard paa 2 1/2 Tdr. Hesthorn for.~~

90 Rd^{er}. Skødet, de faar paa Gaarden, er interessant ved en lille Tilføje, der viser, hvorledes den almindelige Opfattelse var af Forholdet mellem Herred og Fæster. Det hedder: "... Men Bonden Johan Christoffersen med alt det, han ejer, tilhører mig tilligemed hans Børn uden nogen Præsentation, som jeg maa sætte, til hvad Sted af mit Guds Rige vil". - Det er Fæsteren, som kun ikke vil af med, skønt hun sælger Gaarden. Det var 8 Aar, før Stavnbaandet indførtes, og der er ingen Grund til at tro, at den skikkelige Præsentation af Fæstebonden som hendes Egenom - ligesom f. Eks. Gaardens Hæstebestandning - ikke skulde være den almindelige.

Noget Aar senere (1733) købte Jeppe Christensen atter i Fællesskab med sin "Søge" Jens Christensen (gift med hans afdøde Broders Enke) en Gaard af Præsten i Lille Torum, som kun paa 1 1/2 Tdr. Hartkorn. Om de har haft Fæstere paa disse Smaa-gaarde eller muligvis har drevet dem sammen med Gater Modbakke, kan ikke siges.

Først 1731 giftede Jeppe Christensen sig. Han fik sin Hustru fra det nærliggende Lundeum, Olef Nielsens Datter Kirsten, 34 Aar gammel.

af dens Børn viste vistnok kun 4 sig levdygtige: Kirsten, født 1732, Ole, 1734 og Peder, født 1739. De fik en efter Dattens Forhold god og omhyggelig Opdragelse og fik selv til i Hyllemat at bygge en Her-

dervisning, som de færreste Bønder børn dengang kün-
 de opna. Der er berømt et Skidsmaal, som Fog-
 nedgavn Hjardeemaal har affattet om Aar 1747.
 Det lyder saaledes: "Kirsten, 14 Aar har godt Mem-
 me, kan sin Katekismus udenad og 3 Partes i For-
 klaringen (Pontoppidans). Har noget Begreb om de 3
 første Partes i Katekismen. Skriver undertiden og
 læser Skrift. Er flittig. - Ole, 13 Aar, godt Mem-
 me. Kan Katekismen og den første Part af For-
 klaringen udenad. Har lidt Begreb (det vil sige:
 noget Begreb); skriver ogsaa som Pælsom. Han ender
 ikke søgt Skolen. Er flittig. - Peder, 8 Aar, har end-
 nu ikke søgt Skolen."

De havde desuden en Datter Maan, født 1740.
 Hun blev, 36 Aar gammel, gift med Selvejer Christian
 Jensen i Rostrup som hans 3de Hustru. Hendes yng-
 ste Brøder, Peder, blev gift med en af Jens Peder-
 sen Quists Stiefdatter, Maan Eskesdatter, i Eskov, og
 Farbroderen solgte da denne Gaard til ham for 1050
 Rd^{re} (10 Tde. Hartkorn), 1778. Ole blev Skipper.

Jeppe Quist og Kirsten Olfpsdatters ældste Børn,
 Datteren Kirsten, blev gift i Vester Mødbæk. Det er
 gennem hende, at den Højtskole ogsaa, vi her
 interessere os for.

1777 døde Kirsten Olfpsdatter, 80 Aar gl. og
 Jeppe Quist fulgte hende et Par Aar efter. Han
 blev 79.

Jacob og Else = Jacob Andersen Ræv og Else Jensdatter, som er beskrevet på side 32
 Mikkel Jacobsen – stammer fra Pedersminde, Fur Landevej 84 – side 98

Jacobs og Elses ældste Søn, Mikkel, havde da allerede i 16 Aar været Mand i Vester Mødbæk. Ii skal se, hvorledes Forholdene havde udviklet sig i denne Gaard.

I Vester Mødbæk havde, saa langt tilbage vi kender Gaarden, siddet samme Slægt som Fæstere, Søn efter Fader. De 3 sidste var Niels Jensen, død 1712, 87 Aar gl.; hans Søn Jørg Nielsen, død 1724, og hans Søn igen Niels Jensen, der døde 1760, 54 Aar gl.

Skønt Niels her var 18 Aar gammel, da hans Fader døde, fik han dog straks Fæstebrev paa Halvdelen af Vester Mødbæk, medens hans Moder, Anne Mikkelsdatter, skulde beholde den anden Halvdel. Han maatte vente længe, inden han fik hele Gaarden; for Moderen levede til 1753. Og i al denne Tid gik han som en trofast Søn i ejft og lod sin Moder staa for Styret i den Døie. Han var 48 Aar gammel, da han 1754 giftede sig med Kirsten Jepsdatter fra Fæter Mødbæk. De fik en Datter, Anna 1756. Men Niels Jensen fik ikke lov til at glæde sig ved Familienet ret længe 1760 døde han, 54 Aar gl.

Mikkel Jacobsen 1734 - 1795 (29).

Kirsten Jepsdatter 1732 - 1797.

Bryd 2 1/2 Maaned efter sin Mands Død trolovede Kirsten sig med Mikkel Jacobsen, Søn af Jacob An-

dem i Hinderup, og en Maaned senere blev de gift.
 Niels Tressen havde været 26 Aar ædre end hui, men
 blev hui den ældste, selv om Aldersforskellen mellem
 hende og hendes Mand hui var et Par Aar. Faste-
 forholdet blev ordnet paa ny, og endte noget. Niels Tressen
 havde betalt Landgilde efter gammel Takst 3 Tær. Ruz, 6
 Tær. Pøgg, 1 Has Fryng og en Gaas og havde gjort Ho-
 veni efter den gamle Formel, som sædvanlig eller
 forinden kan være: "Mikkel, hvem det næppe har været
 at komme ind under Hovestyrerens, som man i hans
 Tegn havde været for, fik samtlige Ydeker - Ho-
 venit indbefattet - afløst af en Pengesgift, der fast-
 sættes til 27 Rd^{de} 12 Skilling aarlig, og saa skulde
 han ved sin Tilværelse (ved Høftermaalet) betale en
 Indførsning af 10 Rd^{de}.

Noget Velstand havde der nok været i Peter
 Skodde fra gammel Tid, og Mikkel Jacobsen skabte
 mere, og saa var han for Resten heller ikke selv
 kommen tomhendt i Gaarde. Han kunde laane Pen-
 ge ud, bl. a. med til Peder Künd i Thise, da denne
 købte den ene af Gaardene i Peter Tagerst, 30 Rd^{de}.

Af Mikkel og Tressens Børn skal her nævnes Tri-
 ger, født 1761. Hun blev, 25 Aar gl., gift med Mads
 Gudiksen i Flummulgaard. Niels født 1763, fik efter Fa-
 drens Død Fødegaarden. Else, født 1770, blev, 20 Aar gl., gift
 med Hans Christensen i Rostrup, Søn af Christen Jensen,
 der, som for omtalt, var gift 3. Gang med hendes Moder

Maan, der var Stiefmoder til Hans Christensen.
Efter sinnes tidlige Død blev Else gift med Jeppe
Christensen hustru fra F. Højnt.

Skovt Vester Møllebak, som var en stor Gaard - over
9 Tdr. Høstkovn - er Folketallet yderst ringe. I Ma-
net 1787, da Mikkel og Kirsten er henholdsvis 54 og
56 Aar gamle, men naturligvis pældt arbejdsdygti-
ge, har de til Hjælp ved Dreften søn Søren Niels
(22 Aar) og Datteren Else (15 Aar) og saa en Tjeneste-
kond fra 20 Aar og en Drenge fra 11. Det maa ha-
ve staet smaat til med Handterings Udvikling dengang.

Mikkel Jacobsen gik ud af Verden som en
noget trist Maade. Han var den 7 Marts 1795
gaaet til Lølle. Da han om Aftenen skulde hjem,
var det stærkt Snefog. Han gik dog, men fandtes
næste Dag død paa Dyren. Han var da 61 Aar gl.

Kirsten Jepsdatter døde 1797, 68 Aar gl.

Da Faderen var død, købte Søren Niels Mikkel-
sen straks Gaarden til Lebye i Stedet for at fej-
ste den. Hans hustru levede da Moderen det sidste
Par Aar.

Niels Mikkelson døde selv 1815, og Vester Møllebak
gik over til en anden Slegt.

Hinnerup - Torum - Kirkeby - side 101

Hinnerup - Torum - Kirkeby.
 Af sarpsagde Bondeskytter, der staaede fra Old-
 tiden af har haft Hjemme i Salling, træffer vi i
 gammel Tid ofte paa Ræv-, Ravn- og Skadeskytterne.
 Utvivlsomt er det Efterkommene af Landet oprindelige
 Adel, Uradelen. I Valdemars tid har Et medlem af
 disse Skytter rimeligvis vant for stolte og frivoldske
 til at blive "Kongens Mand", Hermand, og svare ham
 den særlige Hensid, der bandt dem til ham og gjorde
 dem til hans altid krigsberejede Tjenere. De har fore-
 trækkeligt at yde den Toldingskat, som alle Jordyger,
 der ikke var Kongens Mand, skulde betale, og som i
 Tidens Løb gav dem Betegnelsen "tjipi" (for Skat
 omring) i Modsætning til de personlig bundne "manfri",
 det vil sige skattefri, Hermand. Men til Gungald
 fik de saa heller ikke Herrens rettigheder, hvoraf
 den allervigtigste var den, at en "Kongens Mand"
 maatte lagge saa meget Jord, han vilde, ind i sin
 den en Bedrift. Han kunde skabe sig en "Herre-
 gaard" med stort Folkehold og uddanne sine Bønder til
 Hvirgen. Endnu anden Jordyger maatte ikke under
 egen Drift have mere end en fuld Plovs Land,
 hvad der svarer til en Gaard paa 8 Tde. Hart-
 korn. Saa der saa Jord under en Bondegård,
 skulde Driften deles, saa der sad to eller flere
 Mand paa den, der brød den sin Del af
 Gaarden.

Anders Pedersen Ræv (Fur Landevej 86), Hinnerup – side 102

ham. Christen blev gift med en Datter af Peder
 Cuiet; Modbak, Anna, og fik en Fæstegaard i Hin-
 nerup. Anders fik ogsaa en Gaard i sin Fødelug.
 Det er ham der skal følge.

Anders Pedersen Ræv . 1675-1738. (118 A).

Blandt Nyeldgaards Fæstegaarde i Hinnerup var der
 en ret stor Gaard paa 8 Tdr. 5 Skpe. Hartkorn. Daden
 blev fæstebelig efter en Mand, der hed Peder Povlsen,
 fik Peder Rævs Son, Anders, den, omlygisvis ved at gift-
 te sig med Formandens Enke. Vi kender ikke hans
 Boms Navn, eller hvor han var født; men Boin har
 de de da og af dem kender vi tre: Anders, An-
 na og Else. Anders fik Fødelugden i Fæste 1742.
 Da hans Fæder var Død paa sine Aar i Forvejen, saa
 vi forudsatte, at hans Moder i den Tid har siddet
 som Enke ved Fæstegaarden. Om Elses Skæbne kan
 intet fortælles - Anna blev gift med en Son fra en
 Kaloggaard og blev Thome der.

Fogedgårdens historie og udskiftningen i Lille Thorum

I 1941 retter Søren Foged (Madsen) henvendelse til Landsarkivet i Viborg med anmodning om at få udarbejdet Fogedgårdens historie. Opgaven bliver overdraget til [magister J.C. Hansen](#), og Søren Foged ville ofre et honorar på 60 kroner (ca. 1.300 kroner i 2012-priser). Opgaven har interesseret magisteren utrolig meget, og der er anvendt betydelig mere tid end svarende til de 60 kroner. Der kom 8 tætte håndskrevne sider ud af det. Disse gengives nedenstående.

Fogedslægrens Gaard

Lille Thorum.

Matr. Nr. 3 i Lille Thorum hører til de forholdsvis faa Gaarde, om hvilke det kan paavises, at de i Middelalderen har tilhørt en Bondeslegt, men senere er komne under Kronen og bleve lagt ind under Kongodset Skivehus. I et Lensregnskab fra 1617 opføres som Afgifter af Gaarden: 2 Skilling Ledning, 2 1/2 Mark Julekast, 3 1/2 Pude Byg, 2 Pude Havre, 1 Lam, 1 Gaas, 2 Høns og 12 Feskes Gasteri. Kronens Fæstere paa Gaarden er da Laurits Madsen og Poul Larsen.

Efter Svenskekrigens Slutning 1660 var den nu enevældige Konge Frederik den Tredie i en veldig Gæld og maatte for at faa denne betalt afstaa en Del Kongodser til private Folk. Rigsadmiral Ole Gjødde fik selv Skivehus og Bøndergodset i de nærmeste Løgne; men det fjernere liggende Gods i Nordsalling blev afstaaet til en købenavns Forretningsmand Stefan Rode, som under Krigen havde haft store Leverancer til Hær og Flaade og nu havde en stor Løn Penge til gode. Stefan Rode døde dog kort efter, og Kongens Skøde paa Godset udstedtes først 1. Maj 1662 til hans Ervinger, iblandt hvilke en Søn Frands Rode bl. a. fik Gaarden i Lille Thorum.

Ubekvæmligt er ved dette Ejerskifte en Mand af Fogedslægren, Jeppe Jensen Foged, komne til Gaarden som Fæster.

Fogedslægren synes ellers egentlig at høre hjemme i Skivehus.

og derfra at have bredt sig til Nabolagene, f. Eks. ogsaa til Ryberg.
 Fogednavnet stammer sandsynligvis fra, at Medlemmer af denne Slægt
 gennem lange Tider har haft Pællingeren som Herredsfoged i Nørre Her.
 red. Den Slægt Tænbøder var i gamle Dage i Regelen arvelige i sam-
 me Slægt, og endnu 1664 var en Jeppe Nielsen i Ryberg Herredsfoged.
 Fornavnet Jeppe tyder paa, at ogsaa han hørte til Fogedslæggen; for det
 var i lange Tider det mest almindelige Fornavn i Slægten.

Samtidig med Jeppe Jensen Foged var der i en anden Gaard
 i Lille Thorum en Christen Jensen Foged, og i Himmerup sad der i en
 Fæstegaard en Jens Jensen Foged. Måske kan de have været Brødre,
 men sandsynligere er det dog, at de var noget fjernere beslagset. Jeppe
 Foged i Lille Thorum (død 1692) var gift med en Lune Boldsdatter, og
 de havde en Søn Jeppe Jensen Foged, født 1669. Jens Jensen Foged i Himm-
 erup havde en Søn Nilsen Jensen Foged, født 1663. Disse to omreent
 jævnaldrende Slægtinge fik en hel Del med hinanden at gøre. For den
 første blev Nilsen Foged gift med Jeppe Fogeds Søster Lune Jepsdatter, saa
 de blev Svogere; men dernæst hjalp de hinanden til at blive Selvejere, saa
 og for andre Fæstebønder kunde tænke paa at købe deres Fæstegaarde til
 Selveje.

Ejeren Frands Rode, der ligesom Faderen var Formændingsmand i
 København, beholdt de Gaarde, han havde arvet i Nordsalling, gode en
 Luns Læs, men begyndte saa at sælge bort af dem. 1687 sælger han til
 den daværende Kjøb af Østergaard, Jens Henriksen, Gaarden i Lille Thorum
 paa hvilken der da boede 2 Fæstere: Jeppe Jensen Foged og Bersel Poulsen
 Men Jens Henriksen lagde den ikke ind under Herregaarden, og da

han saa naar efter (1694) solgte Pstergaard og forpagtede en Herregaard paa Sjælland, beholdt han Gaarden i Lille Thorum, og for 1699 solgte han den til Mlleus Jensen Foged og Jeppe Jensen Foged, saaledes at hver af dem fik særligt Skøde paa Halvdelen af Gaarden.

Det lader imidlertid til, at Jeppe Foged har haft ondt ved at klare sig i de streuge Tider, der nu kom under den store nordiske Krig (1709-20), for Mlleus Foged i Hinnerup maatte overtage ogsaa hans Halvdel af Gaarden, saa han nu var Bønjær, og Jeppe Jensen hans Fæster. Men maaske staaar denne Overtagelse i Forbindelse med Mlleus Giftemaal med Jappes Løstes Anne, til hvem Jeppe rimeligvis skulde udtrede baade Arv og Medgift.

I 1725 købte Jeppe Foged dog sin Halvdel af Gaarden tilbage igen og sad nu til sin Død 1742 dels som Bønjær og dels som Fæster paa sin Gaard. Efter hans Død forsvarede hans Døtre paa samme Maade til sin Død 1759.

Det samme Forhold fortsattes under Lovens Jens Jensen Foged (født 1718), der efter Mollerus Død overtog Gaarden. Imidlertid var Mlleus Foged i Hinnerup død 1729, og hans Halvpart af Gaarden var gaaet i Arv til hans 2 Døtre Anna og Beude Mlleusdøtre. Den første blev 1727 gift med Niels Mikkelus i Store Brokholm, og han kom ved sit Giftemaal med hende i Besiddelse af en Fjerdepart i Gaarden i Lille Thorum, og gennem Beude havnede den anden Fjerdepart hos en af Møndene i Mølby.

Jens Jensen Foged giftede sig - 1762 - med Anne Lorensdatter af Lille Thorum, og de fik 1768 en Søn Lovens Jensen Foged, der blev den eneste Besidder af Gaarden, dog først efter Faderens Død, og da var den allerede

Udskiftningen i Ll. Thorum – side 106

sked store Forandringer.

Niels Mikkelson i Brokholmen var død og havde efterladt sig 3 Sønner, Mikkel, der fik Store Brokholmen, Jeppe og Niels, der begge blev bosat i Møjelthorrum. Som en Del af Arven efter Forældrene fik de hver en Soldepart i Jens Jesper Føgeds Gaard; men 1782 erodes de om saaledes at sælge deres Arvelodder i Gaarden til Jens Jesper, der nu blev Ejer af de 3 Fjerdeparter af Gaarden. Den sidste Fjerdepart ejedes endnu 1788 af Poul Pedersen i Møjbæk.

Udskiftningen.

Ingen Sted i Salling var der saa store Vanskeligheder med Udskiftningen af Fællesskabet som i Lille Thorum, og det var Præsten og 3 Selv. ejere i Byen, deriblandt ikke mindst Jens Jesper Føged, der voldte Postynd. Allerede 1782 havde Landinspektør Flor i Skive lavet en Plan til Udskiftningen, og der blev det følgende Aar holdt Møde om den; men det var længe fra, at man snart kom til Enighed; det varede 5-6 Aar, inden den endelige Udskiftning kunde finde Sted. Herredseendene paa Jüngelgaard, Tjeldgaard og Askjær, som havde Bøndergods i Byen, var meget villigfredse med Planen; men Præsten Loren Salling, der havde Annexpræstegaards jord baade i Møjelthorrum og Lille Thorum, vilde have sin Jord kildelt saaledes, at han var sikker paa, at hans Lod i Lille Thorum kom til at ligge op til hans Lod i Møjelthorrum, saa det kunde danne en Enhed. Han vilde derfor, at de to Byer skulde udskiftes samtidig. De 3 Selvejere var Jens Jesper Føged (og med ham Poul Pedersen i Møjbæk, Jens Mikkelson (ogsaa af Føgedslæggen fra Himmerup) og Jens Cuius i Askov, som ogsaa ejede Jord i Byen. Disse 3 engagerede som Tøjsforer den bekendte Birke-

Foged Henrik Møller i Haldskov, og han formandede dem just ikke til Afgivnehed overfor Herrensædene. De Kræve, som Jens Mehlum og Eskovsøen dem stillede, var just ikke særlig vidtgående; de angik kun Betjægnheden af enkelte af de dem tildelte Lødder. Men Jens Foged vilde overbevise dem ikke vide af at modtage dem han tildelte Jord, fordi dem for en stor Del var tør, lavtliggende, sur og kold, og saa var dem tilmed taksret alt for højt, saa han i hvert Fald som Underlag maatte have læng mere af dem, end der efter Planen var tildelt dem. Der holdtes Landvæsenkommissionens møder paa Aastedet næsten hvert Aar, men lige vidt kom man; der blev gentagne Gange skrevet til Ministeriet om Sagen, og man tilkaldte en Landinspektør fra Aalborg; men heller ikke det hjalp. Herrensædene var borte af, at Sagen brakte i Langdrag; det hindrede dem baade i Bortførelse og Salg af deres Bøndergaard. Paa et Møde 1785 tilbød Pjermholme paa Kjeldgaard, at han vilde købe Gaarden af Jens Foged og give dem 100 Rd^l pr. Td. Hartkorn. I Betragtning af, at den almindelige Pris godt en Pnes Aar for dem været 50-60 Rd^l pr. Td. Hk., skulde dette jo synes et meget favorabelt Tilbud, men Jens Foged svarede dem, at Budet nok var giuet for rigtig at trykke dem ned; for 4-5 Aar siden havde han selv giuet 300 Rd^l for en Fjerdedel af Gaarden, hvad der jo vilde svare sig 1200 Rd^l for dem hele, men Pjermholms Bud var jo kun 800 Rd^l. Og dertil føjede Jens Foged saa: Jeg har mange Børn og er nu selv gammel og uheldig; jeg kan ikke sælge min Gaard uden at vide, hvor jeg saa skal flytte hen.

Der blev altsaa ikke Forlig dengang, men næste Aar kom Kommissionen igen. Jens Foged havde imidlertid faaet 4 Akker fra Himmerup og 2 fra Thorsum til at bonitere og taksere dem han tilbeholdt Jordstykker. Alsdan Hors-

ager og Johans Toft, som laa Pst for hans Gaard, og de afgav under Eds Tilbud den Erklæring (skriftlig), at den nedre (nordre) Trediedel af denne Jord var let, sur, vaad og kold og ingenting kunde beseeres til mere end det halve af, hvad den for sig selv købte. Regnede man 8 Tdr. Land god Jord til en Td. Hekt., saa maatte her 16 eller i hvert Fald 14 Tdr. Land til en Td. Hektorn.

Det ser virkelig ud til, at man har læst Hensyn til denne Erklæring og læst om paa Planen, for ved Moderne de følgende Aar, sidet 1788, tales der ikke videre om den Side af Lagen; men saa har Jens Foged en ny Indsættelse. Han har tidligere til sin Gaard haft et Slykkes Dug, Festsjer Dug kaldet, dette er nu blevet kaldet en anden, men Jens Foged vil absolut tilholde det eller ogsaa have Vederlag for det i god Jord. Det kan ikke ses, om han faar dette Forlangende opfyldt; men det er vel næppe tvivlsomt. Hans Slejthed og Stædighed under hele Lagen har dog sikkert nok skaffet ham Fordele ved Udskejsningerne i det hele.

Udskejsningerne medførte næsten alle Vegne, at den kom Gang i Jordhandelen. Herrensædlerne solgte nu Gaarde, og Høberne solgte ogsaa Parceller af de nylig købte Gaarde. Saaledes ogsaa i Lille Thorum. Jens Foged købte Jord til godt 1 Td. Hektorn, men om denne Handil synes ikke at være bringende.

1794 sælger Jens Foged sin Gaard til Sønnev Søren Jønsen Foged for 250 Rdl^{er} sauk Forpligtelse til at betale al Faderens Gæld og yde ham og Moderne et Raag i dens Livstid. Han døde 1801, 65 Aar gammel, og Jens Foged 1802; han blev 84½ Aar gammel.

Søren Foged havde et Par Aar for købt Gaardens Kongebænde. Nu efter Mr Faderens Død købte han (1803) den Fjerdedel af Gaarden, som havde Tilhørs

Joul Pedersen i Nøjebæk, af dennes Svigersøn Niels Knudsen i Gæster Nøjebæk for 300 Rd^{ter}. Saaledes blev hele Gaarden efter 100 Aars Forløb igen samlet under een Ejer. Med det af Jens Foged købte var den Harkorn nu 9 Tdr. 1 Skpr. 3 Fdk. $1\frac{1}{3}$ Alb. og dette blev den staaende ved, til den ved den nye Matrikel af 1844 nedsattes til 5 Tdr. 5 Skpr. 2 Fdk. $1\frac{1}{2}$ Alb.

I 1802 havde Loren Foged giftet sig med sin Bygsønn Kirsten Jensdatter. Af deres Børn skal her nævnes Søren Jens, født 1811, som blev sin Faders Efterfølger i Gaarden, eller rettere sin Moders, for Loren Foged døde allerede 1821, kun 54 Aar gammel, og Kirsten sad da som Enke med Gaarden i 21 Aar, indtil hun $10/10$ 1842 skødte den til Jens Sørensen Foged. Skødet kom dog kun til at lyde paa ca. 7 Tdr. $1\frac{1}{2}$ Skpr. Harkorn, saa det ser ud til, den Fjerdedel af Gaarden, som var købt 1803, ikke er medregnet, eller at en tilsvarende Part af Gaarden imidlertid var bleven frasolgt. Men Afvigelsen kan jo ogsaa skyldes en Uagtsomhed ved Skødet's Udstedelse eller ved Tinglesningen. Fejl af den Slags er sket ikke saa sjælden. I Matrikullen 1844 staaar Gaarden til sin gamle Harkorn ca. 9 Tdr. 2 Skpr.

Kirsten Jensdatter levede som Aftagskone hos sin Søn til sin Død 1854. Hun blev 82 Aar gammel.

Jens Sørensen Foged og hans Hustru Dorthe Cathrine Nielsdatter fik 1850 en Søn Loren Jensen, som 1905 fik Bevilling til at føre det gamle Plegsmann Foged. Han blev den næste Ejer af Gaarden. Faderen døde 1869, da Loren endnu var for ung til

at overtage den; men 1876 skødde hans Moder Gaarden sig hane.
 Hans Fader havde forøget den en Smule ved at købe en lille
 Lod, Matr. Nr. 19^c, og kort efter at have overtaget Gaarden købte
 de Søren Føged selv en lille Lod, Matr. Nr. 11^c. Endvidere købte
 han 1882 Gaardens Kirkestiende og dertil Tjenden af Matr. Nr. 2.

Søren Jensen Føgeds Hustru, Ane Cathrine Sørensdatter, var
 Datter af Søren Jensen Hedegaard i Tønsrup, og født 1859. Hendes
 Fader stammede fra Hedegaard i Tøndering, og havde derfra Navnet.
 De havde - saa vidt vides - kun et Par Døtre: Dorthea Cathrine
Føged, født 1881, og Marie Marie Føged, født 1886. Det gik her
 som i de to foregaaende Slægter, at Manden døde først, og det
 blev hans Enke Ane Cathrine Føged, som 1928 skødte Gaarden
 til dens mindere Datter, Søren Føged Madsen, Søn af hendes Datter
 Dorthea Cathrine i Ægteskab med Gaardens Hans Madsen i
 Aasted.

Niiborg, den 9. Juni 1941.

J. C. Hansen